

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВИВЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Секель Тетяна Василівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Конц Тімеа Степанівна

ст. викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

ВИВЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Секель Тетяна Василівна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: Конц Тімеа Степанівна

ст. викладач

Рецензент: Гаврилюк Ілона Юліївна

ст. викладач

Берегове
2022

**II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia és Pszichológia Tanszék**

**Az óvodáskorú gyermekek emlékezetének vizsgálata
Szakdolgozat**

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Székely (Mikulin) Tetyána

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program:012 Óvodapedagógia

Témavezető: Koncz Tímea

tanár

Recenzens: Gávrilyuk Ilona

adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. ПАМ'ЯТЬ	7
1.1 Види пам'яті	8
1.2 Процес запам'ятовування.....	9
1.3 Кодування короткочасної пам'яті	9
1.4 Зберігання короткочасної пам'яті	11
1.5 Викликання короткочасної пам'яті.....	11
1.6 Кодування довготривалої пам'яті	12
1.7 Згадування довготривалої пам'яті.....	12
II. РОЗВИТОК ПАМ'ЯТІ	14
2.1 Розвиток пам'яті дитини дошкільного віку	15
2.2 Розлади пам'яті	17
III. ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ.....	20
3.1 Обов'язки та ролі вихователя дитячого садка	21
3.2 Удосконалення пам'яті дошкільників через гру	23
3.3 Розвиток пам'яті дошкільників через казку	24
IV. ПРОЕКТНИЙ МЕТОД У ДИТЯЧОМ САДКУ	27
ВИСНОВОК	30
РЕЗЮМЕ.....	31
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	32
ДОДАТКИ.....	34

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. Az emlékezet	7
1.1 Az emlékezet típusai	8
1.2 Az emlékezés folyamata.....	9
1.3 A rövid távú emlékezet kódolása	9
1.4 A rövid távú emlékezet tárolása	11
1.5 A rövid távú emlékezet előhívása	11
1.6 A hosszú távú emlékezet kódolása.....	12
1.7 A hosszú távú emlékezet előhívása.....	12
II. Az emlékezet fejlődése	14
2.1 Az óvodáskorú gyermek emlékezetének fejlődése	15
2.2 Az emlékezet zavarai.....	17
III. Az emlékezet fejlesztési lehetőségeinek eszközei	20
3.1 Az óvodapedagógus feladatai és szerepei	21
3.2 Az óvodáskorúak emlékezetének fejlesztése játékkal.....	23
3.3 Az óvodáskorúak emlékezetének fejlesztése mesével	24
IV. Kutatás: Projektmódszer az óvodában	27
ÖSSZEFOGLALÁS	30
REZÜMÉ	31
HIVATKOZOTT IRODALOM	32
MELLÉKLET	34

BEVEZETÉS

A szakdolgozatom témája: Az óvodáskorú gyermekek emlékezetfejlesztésének sajátosságai. Azért választottam ezt a témát, mert az emlékezet fejlesztés nagyon fontos része az óvodai nevelésbe, és, mint jövődó óvodapedagógus több mindent szeretnék megtudni erről a témáról, hogy hogyan, milyen módszerekkel fejlesszük a gyermekek emlékezetét. Ez a téma nagyon fontos minden pedagógus és szülő számára. Az emlékezetet már óvodás korban kell elkezdni fejleszteni, hogy a gyerekek a továbbiakban egészségesen fejlődjenek, és ha eléri az iskoláskort, ebből ne adódjon probléma. Az óvodapedagógus legfontosabb feladata, hogy megteremtse a biztonságos légkört az óvodában, hogy a gyerekek örömmel menjenek az óvodában, és úgy vezesse le a különböző foglalkozásokat, biztosítsa a foglalkozásokhoz szükséges eszközöket, szemléltetőket, amelyek vizuálisak, színesek, és gyerekek számára jól láthatóak. Fontos, hogy a foglalkozások a gyermekek számára érdekesek legyenek, hiszen csak így lesz hatékony a fejlődés. A foglalkozások tervezésekor figyelembe kell venni a gyermekek életkori sajátosságait, és fejlődési szintjüket. A foglalkozásokat mindig játékosan kell levezetni, hiszen a játék az óvodáskor legfőbb tevékenysége, a gyerekeknek mindig örömet okoz, és ezáltal tudnak a legjobban fejlődni.

A szakdolgozatom elméleti része 3 fő fejezetből áll. Az első fejezetben leírtam az emlékezet fogalmát, típusait, folyamatát, külön-külön rátértem a hosszú,- és rövid távú emlékezet fejlesztésére. A második fejezetben rátérek az emlékezet fejlődésére, azonban belül az óvodáskorú gyermekek emlékezet fejlődésére, leírtam azokat az emlékezet zavarokat, amelyek ilyenkor előfordulnak, külön rátértem a gyermekkori amnéziára, és annak típusaira. A harmadik fejezetben pedig az emlékezet fejlesztési lehetőségei legfontosabb eszközeire tértem rá, leírtam, hogy mik az óvodapedagógus feladatai és szerepei az emlékezet fejlersztés téren, és hogyan, fejlesszük a gyermekek emlékezetét játékkal és mesével, hiszen ezek a legfontosabb nevelési eszközök az óvodai nevelésben. A negyedik fejezetben a kutatásom szerepel, amelyet projekt módszer formájában írtam le.

A projekt tervben 5 napra terveztem. Ebben a projekt tervbe olyan foglalkozásokat állítottam össze, amelyekkel fejlesztem a gyermekek emlékezetét. Ahogy akisgyermek egyre fejlettebb óvodáskorúvá válik, úgy mennek végbe náluk jelentős változások. Az óvodáskorú gyerekeknél a szándékos figyelem, emlékezet, megfigyelés egyre magasabb és magasabb szintre jutnak. A projektek megvalósítás közös értékekből adódik. A közös alkotás erősíti az együvé tartozás élményét.

I. AZ EMLÉKEZET

Az emlékezet fogalmát sokféleképpen lehet megfogalmazni. Ez a képesség birtoklója, befogadja és kódolja, majd tárolja, később pedig megfelelő inger hatására előhívja az emlékeket. Az emberi emlékezetéről ma már azt is tudjuk, hogy az agy több területe vesz részt benne. Megkülönböztetünk szenzoros, rövid- és hosszútávú emlékezetet. Ennek két összetevője van: az egyedi, individuális eseményeket őrző epizodikus, alkalmi emlékezet, illetve a világról való tudásunkat, ismereteinket tároló szemantikus jelentéstani emlékezet. Az individuális emlékezet mellett beszélhetünk kollektív, közös, vagy társadalmi emlékezetéről is, amelyre szintén komoly hatást gyakorol a média - jelenlegi tanulmány az egyéni emlékezetre koncentrálnak inkább.

Ha a hordozó felől közelítünk az emlékekhez, vagyis az emlékezetet, mint valahol elhelyezésre kerülő lerakott, halmaznak tekintjük, akkor a természetes és mesterséges emlékezetéről beszélünk. Antik Sándor felhívja a figyelmet arra, hogy az utóbbi használata és elterjedtsége a Földön távolról sem mérhető a szóbeliség reális szerepköréhez (Platón, 2017, 408).

Az emlékezet a szervezetnek az a képessége, amely eltárolja, megőrzi és előhívja az információkat, élményeket és készségeket. Az agyterületre komplex, kiterjedő folyamat. Az emlékezet biztosítja nekünk a folyamatosság érzését (Kárpáti, 2018, 3).

Mindannyian rendelkezünk azzal a képességgel, hogy nagy mennyiségű információt tudunk elraktározni. Ez egy annyira természetes folyamat, hogy emlékezetünkkel csak akkor foglalkozunk, amikor valami éppen nem jut eszünkbe. A memóriánkkal rögzíteni tudjuk a képeket, gondolatokat, színeket, szagokat, és mindez arra szolgál, hogy a megfelelő időpontban segítségül tudjuk hívni ezeket a probléma megoldásához. A múltbeli tapasztalatok a tudatunkban visszatükröződnek a korábbi észleléseink alapján újra megjelennek anélkül, hogy az eredeti inger jelen lenne. Azok az események, amelyek már elmúltak, vagy egy megtanult cselekvéssor emléknymot hagynak maguk után, vagy a segítségükkel a régebbi benyomásainkat újra tudjuk felidézni.

Az emlékezetnek óriási szerepe van önmeghatározásunkban, az én tudatunk kialakulásában. A gyermekkori élmények, a számunkra fontos személyek, események mind-mind fontos tényezői azonosságunk kialakulásában (Juhász - Takács, 2006, 25.). A pszichológusok háromféleképpen osztályozzák az emlékezetet. Az első felosztás az emlékezetet három szakaszra osztja, a kódolás, a tárolás és előhívás szakaszára (Pállfy,

2002,10).

Amikor az információ a memóriába kerül, akkor át íródik egy bizonyos kódba. A tanulást, az emlékezetbe való bevésésnek nevezik. Az emberek eltérnek abban, hogy milyen módon kódolják az információkat. A legtöbben magukban ismételtetnek, tehát akusztikusan, vagyis a hangjuk után próbálnak kódolni, mások viszont a vizuálisan kódolást választják. Néhány ember képes a képeket a rövid távú memóriájában csaknem fényképi pontossággal megőrizni. Percekig is fönn tudjuk tartani a képet, figyelmesen megnézik azt, majd a legfinomabb részletekig visszamenően képesek szavakba elmondani, amit látottak. Ezt a jelenséget eidetikus, másnéven jó látványfelidézésű látásnak nevezzük. Az eidetikus kép a szokottnál élesebb, részletekben gazdagabb és sokáig tart. Eidetikus emlékképpel főleg a serdülő korosztályú gyerekek rendelkeznek (Szilvási, 2001, 26).

A különböző mélységben feldolgozott anyagot a memóriánkban őrizzük meg és tároljuk. Minél jobban megérjük az anyagot, és minél több a korábban elraktározott információhoz tudtuk ezt az anyagot kapcsolni és minél mélyebb szintű a feldolgozás, annál hatékonyabb lesz a későbbiekben az adott anyagot megőrizni és felidézni. Két fő emlékezeti típust különböztetünk meg, hogy a megjegyzésbe melyik tényező játssza a főszerepet. A vizuális típusú ember mindent látás útján fogad be, auditív, vagyis a halláson alapuló típusú a hallottakra emlékszik leginkább. Mindannyiunknak fontos tudni azt, hogy melyik módszer a megfelelő számunkra, mert így lehetővé válik, hogy azt a módszert helyezzük előtérbe, amellyel az adott körülmények között a legjobban boldogulunk (Szilvási, 2001, 26).

A felidézés azt jelenti, hogy a megtanult anyagot egy kis idő múlva, vagy bizonyos helyzetekben előhívjuk az emlékezetünkéből. Meg kell különböztetnünk a felidézést a felismeréstől. A felismerés az-az élmény, amikor a jelenlévő ingerek közül valamelyiket ismerősnek találjuk, de önállóan nem vagyunk képesek felidézni azt. Erre példa írásbeli vizsgahelyzet, amikor a hallgatónak több válaszlehetőség közül kell kiválasztani a helyes megoldást.

Sigmund Freud szerint mindaz, amit megjegyzünk és mindaz, amit elfelejtünk egyaránt segít minket önképünk és integritásunk meghatározásában (Mérei - Binét, 1993, 82.). Az elfojtás során a kellemetlenek megélt emlékeket a személyiségünkben mélyen rejtjük, ahonnan idővel mégis előjönnek álmok, elszólások, pszichés zavarok vagy fizikai megbetegedések formájában (Juhász - Takács, 2006, 26-27).

1.1 Az emlékezet típusai

Megkülönböztetünk rövid és hosszú távú emlékezetet. Az emlékezet néhány másodpercig, kis mennyiségű információ tárolására képes, mely lehetővé teszi az információk vizuális-téri, szaglási, tapintási és verbális tárolását. A hosszú távú emlékezet lehetővé teszi azt, hogy a nagyobb mennyiségű információkat hosszú időn keresztül tudjuk tárolni, melynek nincs korlátja. A hosszú távú emlékezetnél explicit (közvetlen), vagy deklaratív emlékezetet különböztetünk meg, illetve az implicit (közvetett), vagy nem deklaratív (Rabi-Perényi, 2015. n. o).

1.2 Az emlékezés folyamata

Egyik reggel bemutatnak egy diákot, a neve Szemere Barbara. Még aznap délután ismét találkozunk vele, és valami ilyesmit mondunk: " Te vagy a Szemere Barbara". Reggel találkoztunk. Először is, mikor bemutattak, Szemere Barbara nevét elhelyeztük a memóriában; ez a **kódolás szakasza**. Ennek során a bemenő fizikai jeleket átalakítottuk, megfeleltetve a lány kimondott nevét egy kódnak, vagyis reprezentációnak, amelyet a memória elfogad, majd beemeltük ezt a reprezentációt a memóriába. Másodszor, megőrtük a nevét a két találkozás közötti időtartamban; ez a **tárolási szakasz**. Harmadszor, visszanyertük a nevét a tárból a második találkozás alkalmával; ez az **előhívás szakasza**

Az emlék elveszhet az előbbi három szakasz bármelyikében. Ha második találkozás alkalmával nem tudtuk volna Barbara nevét, az a kódolás, a tárolás az előhívás hibáját tükrözte volna (Atkinson-Atkinson, 1999, 223).

1.3 A rövidtávú emlékezet kódolása

Ahhoz, hogy az információkat a rövid távú memóriában tudjuk kódolni, oda kell nagyon figyelni rá. Amikor valamire figyelünk, rövid távú memóriánk csak azt fogja tartalmazni, amit a figyelem már kiválasztott. Ez azt jelenti, hogy a bennünket érő hatások többsége egyáltalán nem jut be a rövid távú memóriába, és magától nem lesz érthető, még a kisebb előhívás számára sem. Ennek a legfőbb oka a figyelem kihagyása. Pl. Ha a vásárlás után valaki megkérdezi, hogy milyen színű volt a pénztáros pulóvere, vagy a haja színe, meglehet, hogy azért nem tudunk rá válaszolni, mert nem erre figyeltünk a boltban (Béres, 2018, 14-15).

1.3.1 Akusztikus kódolás

Amikor az információ a memóriába kerül, egy bizonyos kódba íródik át. Amikor kikeresünk egy telefonszámot és az emlékezetünkben tartunk mindaddig, míg föl nem tárcsázzuk, vajon milyen formában reprezentáljuk a számjegyeket? Vajon a reprezentáció vizuális- a számjegyek mentális képe? stb. A kutatások arról tanúskodnak, hogy bármelyik lehetőséget használhatjuk az információ kódolására a rövid távú emlékezetben, az akusztikus kód azonban előnyösebb, mert, ha megkíséreljük a gondolatban *iméltelgetve* aktívan tartjuk az információt. Az **isméltelgetés** különösen népszerű stratégia, ha az információ verbális tételekből áll (Atkinson-Atkinson, 1999, 225).

Az egyik akusztikus kódolásra irányuló kísérletben a kutatók rövid időre egy hat mássalhangzóból álló betűsort (pl. R L BK S J) mutattak be, és a betűk eltűnése után kísérleti személyeknek sorban le kellett írniuk mind a hat betűt. Az egész eljárás egy-két másodpercig tartott, a személyek mégis követtek el hibákat, például az egyes betűket felcserélték a hozzájuk hasonló hangzásúakkal. Előfordult, hogy valaki az R L T K S J sort írta le az eredeti sor helyet, a B-t a hasonló hangzású T-vel helyettesítette. Az adat azt az elképzelést erősíti meg, hogy az egyes betűket akusztikusan kódoljuk, és amikor valamilyen ok miatt a kódnak egyik része elvész, a megmaradt részhez hozzáilleszhető másik hanggal válaszolunk (Atkinson- Hilgard, 2005, 300).

1.3.2 Vizuális kódolás

A kísérletek azt mutatják, hogy használhatunk vizuális kódot verbális anygon, ez a kód azonban hamar elhalványul. Például: "HARMADIK UTCA 7915." Az erről kialakított vizuális kódot egy-két másodpercig fenntarthatjuk. Néhány másodperc múlva azonban nem marad egyéb, mint a cím hangzása. Mindannyian képesek vagyunk bizonyosfajta vizuális képeket rövid távú emlékezetünkben tartani, néhány ember képes a képeket a rövid távú memóriájában fotografiai (fényképi) tisztasággal megőrizni. Ez a képesség főleg a kis gyerekeknél jelenik meg. Egy pillantást vetnek a képre, és amikor eltűnt, még mindig a szemük előtt látják. Percekig is fenntartják a képet, majd amikor a képpel kapcsolatban kérdizik őket, akkor minden részletet fel tárják (Atkinson-Atkinson, 1999, 226).

Az egyik kísérletben a kísérleti személyeknek úgy mutatták be betűk egymás utáni sorozatát, hogy mind maga a betű, mind annak térbeli helyzete elemről elemre változott. A

személyeknek csak a betűk azonosságát kellett figyelniük, és az volt a feladatuk, hogy valamely betű azonos-e a hárommal korábban bemutatott betűvel. A próba más részében csak a betűk téri helyzetét figyelték, hogy az adott betű helye azonos-e a hárommal korábban bemutatott betű helyével. A tényleges ingerek mindkét esetben azonosak voltak, de a személyek vagy csak verbális információt (a betűt), vagy csak a téri információt (annak a helyét) tárolták. (Atkinson-Hilgard, 2005, 302).

1.4 A rövid távú emlékezet tárolása

Az információ idővel elhalványul. Erre vonatkozó legjobb bizonyíték, hogy a rövid távú memóriakapacitásunk kevesebb szót tud megtartani, amikor a szavak kimondása hosszabb ideig tart; például az olyan hosszú szavakra, mint a *paradicsom* és a *kereszt*, a befogadó készség kisebb, mint az olyan rövidebb szavak számára, mint a *pap* és a *túl*. A hatás annak köszönhető, hogy miközben a szavakat magunkban kimondva visszahalljuk, minél hosszabb ideig tart a kimondás, annál valószínűbb, hogy a szavak némelyiknek nyoma elhalványul, mielőtt felidézhetnénk (Pállfy, 2002, 88).

A memória terjedelmét mérő eljárás arra serkenti a személyeket, hogy a megjegyzendő elemeket a hosszú távú memóriában őrzött információkhoz kapcsolják. Amikor az ilyen kapcsolatok lehetségesek, a memóriaterjedelmi feladat teljesítménye megnő. Tegyük fel, hogy a következő betűsort látjuk: LETTELZÖVDÜSEYLÉVÍZS. Mivel a memóriaterjedelmünk 7+-2, valószínűleg, képtelenek lennénk az egész betűsort megismételni, mivel ez 20 betűből áll. Ha pedig a tudomásunkra adják, hogy ez a betűsor jól ismert kifejezés, a SZIVÉLYES ÜDVÖZLETTEL betűt tartalmazza, akkor könnyebben tudunk megismételni. Ezen ismert birtokában 20-ról 2-re csökkenthetjük a rövid távú emlékezetben tartandó tételek számát. A hosszú távú memóriát az új anyag nagyobb jelentéssel bíró egységekre történő átkódolására használhatjuk, majd ezeket az egységeket tároljuk a rövid távú emlékezetben.

Képesek vagyunk rövid ideig megtartani a hét tételt, de sok esetben el is felejtjük ezeket. A felejtés azért fordul elő, mert a tételek idővel elhalványulnak az emlékezetünkben. A felejtés másik fő oka az, hogy a régebbi tételeket az újabbak kiszorítják. A rövid távú memóriában tartózkodás aktív állapotnak felel meg. Minnél több elemet próbálunk meg aktívan megjegyezni, annál kevesebb aktiváció jut mindegyikükre. Ha a hét elem aktív állapotban van, és egy új elemre figyelünk, ez már az előzőleg bemutatott elemek aktivációjának egy részét birtokolja, következésképpen az előző elemek aktivációja a

felidzéshez szükséges szint alá süllyedhet. Az információnak emlékezetünk első vonalában hamar át kell adnia a helyét (Béres, 2018, 22-23).

1.5 A rövid távú emlékezet előhívása

Miért van az, hogy néha nem tudjuk felidézni ismerőseink telefonszámát vagy egykorú osztálytársainknevét, esetleg azt, hogy hová tettük a lakáskulcsunkat? Az elmúlt száz évben az egyik leggyakrabban alkalmazott válasz erre a hasonló emlékek zavaró hatására, az interferenciára helyezte a hangsúlyt. Az interferencia hatását az előhívási folyamatokra a különböző kutatási iskolák más- és másképpen értelmezték, de egyben mindannyian egyetértettek: a felejtés hátterében mindig a hívóingerek és a célemlékek kapcsolatában keletkező zavar áll (Csépe-Győri- Ragó, 2008, 91).

1.6 A hosszú távú emlékezet kódolása

Ha egymástól független jelentésű szavak hosszú listáját emlékezetünkbe vessük, és megpróbáljuk egy óra múlva felidézni, akkor hibázni fogunk. Például, ha "sebesség" szerepel az eredeti listában, esetleg tévesen a "gyorsaság" szót fogunk felidézni. Néhány perccel egy mondat elhangzása után a legtöbb, ami emlékezetünkben marad, az a jelentése. A verseket memorizálhatunk és szóról szóra szavalhatunk pontosan. Ez esetben nem csak pusztán a vers jelentését kell kódolnunk, hanem magukat a szavakat is. Amikor felhívunk a telefonon minket, és a másik azt mondja, *halló*, gyakran megismerjük a hangot. Ehhez kódolnunk kellett a másik személy hangját a hosszú távú emlékeztben. Képi benyomások, ízek és a szagok szintén tárolódnak a hosszú távú memóriában. Tehát mind a rövid távú, mind a hosszú távú memóriának van egy előnyben részesített kódolási módja verbális anyagokra, de egyéb kódok is használhatók (Atkinson-Atkinson, 1999, 232-233).

1.7 A hosszú távú emlékezet előhívása

Ahhoz, hogy hosszú távon ne felejtünk el egy eseményt, hogy emlékként előhívható legyen fokozottan szükség van arra, hogy jelentést kapjon. Ennek során a tudatos mellett nem tudatosan létrejövő asszociatív kapcsolatok is hozzájárulnak az emlékek megerősítéséhez. Az emléket élettörténetünk, élettapasztalatunk részeként idővel fokozottan beépítjük személyes

tapasztalatainkba. Az önéletrajzi emlékezet fogalmilag felépített struktúrája segíti az emlékek hozzáférését, mindezáltal az eseményemlék frissítését és újraformálását (Csépe- Győri- Ragó, 2008, 128-129).

Mindenkivel előfordul, hogy nem képes felidézni egy tény, emléket, és csak később jut az eszébe. Hányszor megtörténik, hogy a vizsgán nem tudunk feidézni egy nevet vagy évszámot, és csak a vizsga után jut eszünkbe. minnél jobb előhívási támpontokkal rendelkezünk, annál jobb az emlékezetünk. Az óvodáskorú gyerekeknél is megfigyelhető főként, sokkal jobban emlékeznek azokra a dolgokra, és feladatokra, amikhez ábra vagy szemléltető párosul, mint azokra, amikhez nem (Béres, 2018, 24-25).

A rövid és hosszú távú memóriafejlesztés

A memória fejlesztés azért nélkülözhetetlen minden ember számára, mert akármilyen cselekvést végzünk, szükségünk van emlékezőképességünkre. A rövid távú memória akkor lép működésbe, ha valamit csak másodpercekig kell tartani az emlékezetünkben. Például a tudakozó által elmondott telefonszámot csak a tárcsázásig tartjuk az emlékezetünkben és utána felesleges hosszú távra tárolni a telefonszámot, hiszen nem biztos az, hogy szükségünk lesz rá valamikor.

Fejlesztő feladat a rövid távú memória fejlesztésére: ezt a játékot többen is játszhatják. Egy adott témakörből (pl. állatok, növények, földrajzi nevek stb.) mondjanak szavakat egymás után, úgy, hogy az utolsó betűvel kell mindig új szót alkotni. Példa: Lili: kacska Zsófi: kacska, aligátor, Csaba: kacska, aligátor, rák, Kati: kacska, aligátor, rák, krokodil.....stb. A játékot addig kell játszani, amíg az egyik játékos a második nekiugraszzkodásra sem tudja a szavakat hibátlanul felsorolni. A játék után meg kell beszélni azt, hogy mennyi volt a legtöbb szó, amit megjegyeztek. Fejlesztő feladat a hosszú távú memória fejlesztésére: ezt a játékot párban és egyedül is lehet játszani. Például: A megtanulandó szöveg a következő: "A gömb azon pontok mértani helye a térben, amelyek a tér egy adott pontjától, a gömb középpontjától azonos távolságra vannak. (Rabi-Perényi, 2015. n. o).

A memória fejlesztést már a kicsi korban el kell kezdeni. Fontos, hogy játékosan fejlesszük, hogy a kis gyerekek ne vegyék észre, és ne érezzék kényszernek, vagy tehernek a fejlesztést. A memóriafejlesztés nagyon fontos számunkra egész életünk során minden életperiódusban. Manapság az óvodában és az iskolában is olyan fejlesztő tevékenységeket folytatnak, amelyek fejlesztik memóriát. Nem csak az óvodában lehet a gyermekek emlékezetét fejleszteni, hanem otthon is. Nagyon fontos az, hogy az óvodapedagógusoknak és a szülőknek játékosan kell fejleszteni a gyerekek emlékezetét, hiszen így jobban

megjegyeznek a dolgokat (Rabi-Perényi, 2015. n. o).

II. AZ EMLÉKEZET FEJLŐDÉSE

Napról napra alkalmunk adódik rácsodálkozni arra, milyen nagyszerű, hogy emlékezünk. A megismerés vizsgálataterületén ennek megfelelően kitüntetett szerepet kapott az, hogy az emlékezet bonyolult működését és a héttérben rejtő szisztémát feltárjuk: az emlékezetről formált tudományos ismereteink több egymástól megközelítésükben elkülönülő eredményeinek köszönhetően mára gazdag ismeretek birtokába jutottunk. Az emberi emlékezet tanulmányozásának történetében nagy szerepet játszott e képesség hiányának a feltérképezése: amnéziás betegeken végzett neuropszichológiai vizsgálatok vezettek arra a feltételezésre, hogy különböző emlékezeti teljesítmények héttérben különböző emlékezeti rendszerek állnak. Motoros és perceptuális készségeket, illetve szokáscselekvéseket a betegek meg tudnak tanulni, és elő is tudják ezeket hívni, míg a nyílt emlékezeti teljesítményekre, pl. korábban lezajlott események felismerésére és felidőzésére nem képesek.

A deklaratív emlékezet olyan képességeket foglal magában, mint tényszerű adatoknak, valamint életszerű eseményeknek a tudatos felismerése vagy felidőzése. Fontos meghatározója, hogy egy korábbi tapasztalat vezet el a viselkedés megváltozásához, olyan módon, hogy ehhez az eredeti tapasztalathoz nincs hozzáférésünk. A deklaratív és a procedurális elnevezés eredetileg a számítógépes programozás téren jött létre, az információ típusára utaló fogalompárként. A számítógépes program azon alapszik, hogy az elsajátított információkat különböző formákban alkalmazhatjuk, azaz mi emberek is a tudás különböző formáival operálunk: tényszerű, rögzített ismeretekkel és eljárásokkal, műveletekkel. A deklaratív emlékezet megragadó feladatokban közös, hogy egy korábban tapasztalt epizód *szándékos előhívását* igénylik, míg a nem deklaratív emlékezeti feladatoknál erre nincs szükség.

Az önéletrajzi emlékezet gazdag élményeink, illetve az önmagunkról nyert általános elképzelések, tények. Lehetséges, hogy valótlan dolgokra emlékeszik valaki, vagy nem saját, egyedi tapasztalataira támaszkodik, hanem hallomásból tudja az esemény részleteit. A kisgyerekek attól kezdve, hogy beszélni kezdenek, a múltjukról is beszélgetnek, ám ez a képesség nagy változásokon megy át a második és negyedik életév között (Nelson és Fivush 2000). Fivush, Haden és Reese (1996) vizsgálatai rámutatnak, hogy 2 és 4 éves gyermekek különböző mértékben vesznek részt közös emlékezést célzó párbeszédekben, amelyeket a szüleik kezdeményeznek. Megfigyeléseik alátámasztják, hogy míg 2 éves kor körüliek nem adnak hozzá semmit ezekhez a kollektív emlékezésekhez, addig 4 évesek örömmel és aktívan

adnak számot az ismereteikről, szívesen emlékeznek együtt a szüleikkel (Király, 2000, 4-13).

Csecsemőkorban az emlékezet nagyon gyorsan fejlődik. A 6 és 9 hónapos kor között az emlékezetben minőségi változások történnek: a csecsemők felismerik a tárgyakat, és képesek felidézni azokat. Ennek háttérében az áll, hogy kialakul a korábban látottak mentális reprezentációja, így a kis csecsemők akkor is képesek emlékezni a tárgyra, ha éppen nincsen senki a jelenlétükben.

Heyne szerint a csecsemőkori emlékezeti fejlődés négy alapvető jellemzőjére világítanak rá. Az első, hogy az idősebb csecsemők gyorsabban kódolják és tárolják az információkat, mint a fiatalabbak. Az emlékezetet az óvodáskor kezdetén a mozgás és a cselekvés határozza meg. A verbális emlékezet a cselekvésbe ágyazva fejlődik. A szavakra való emlékezést elősegítik a testtel kapcsolatos inticipációs jellegű játékok is, mint pl, kerekecske - gombocska. A jó ritmusú verseket, alliteráló szöveget könnyen megjegyzik.

A cselekvésbe ágyazott emlékezet dominanciája után a vizuális emlékezet lesz uralkodó. Ennek az emlékezetnek a kiváló teljesítménye: életkori sajátosságok, a gyerekek képekre, tárgyra, jobban visszaemlékeznek, mint a szavakra. 5 éves kor után megjelenik a szándékos emlékezet, megnövekszik az emlékezet terjedelme is. Különösen szembeűnő a fejlődés a verbális emlékezet területén. A 4 éves gyermek verbális emlékezetének a terjedelme kb. 12-13 szótag. 6,5 éves korban az elvárás kb. 15-18 szótag. Ennyit képes tárolni a rövid távú emlékezetében, és kérésre visszamondani. A verbális emlékezet fejlődése nagyon fontos, hiszen az iskola erre épít, de az iskolába lépés pillanatában a gyerekek vizuális emlékezete még jobb, verbális emlékezetük nem mindig megbízható (Barlett, 1985, 45).

2.1 Az óvodáskorú gyermek emlékezetének fejlődése

A gyermekek közelében kell, hogy legyenek felnőttek, szülők, gondozók, óvonők, akik részt vesznek a gyermekek fejlődésében, a fejlődést mindig odafigyeléssel kell támogatni. Az óvodában és otthon a különböző élethelyzetekben a szülőknek és óvodapedagógusoknak nemcsak szemlélni kell azt, amit a gyerekek csinálnak, hanem részt is venni benne; pl: együtt játszanak, sétálnak stb. A gyermekek fejlődése függ a felnőttektől, tehát nagyon fontos az, hogy mindig mindenben vegyék részt a gyerekekkel együtt, a játékban, sétában stb, hiszen a gyermekek ekkor tanulnak, és mindig valami új dolgot tanulnak. Fontos az is, hogy a gyermekek kérdéseikre mindig válaszoljunk őszintén, elmagyarázva gyermeknyelven. Az emlékezet fejlődése a felnőttek támogatása által fejlődik.

A társas interakciók lehetővé teszik, hogy a gyermek igényei megvalósuljanak, fejlesztik az emlékezetet, gondolkodást, figyelmet stb; hogy a gyermekek visszajelzést kapjanak arra, hogy tisztában legyenek a saját érdeklődésükkel, időbeosztásával, és tudjanak tervezni helyesen. Ha a felnőttek közösen a gyerekekkel vesznek részt a különböző tevékenységekben, akkor a felnőtt visszajelzést kap a gyermekek tapasztalatait. Fontos az, hogy gyerekek maguk tervezzenek meg a dolgokat, és azokat meg is valósítsanak. Mi pedagógusoknak az a dolgunk, hogy támogatjuk őket, ha esetleg segítséget kérnek, akkor segítünk nekik a tervezésben. A tervezés során a gyermek jobban megismeri önmagát, hogy ő mire képes, ez mótvácót ad a gyerekeknek arra, hogy máskor is valami újat tervezzenek. Az emlékezet fejlesztéséhez nagyon fontos a társalgás, amely személyes történetekről szól, amely során a gyermek megtanulja, hogyan kell a belső történésekről beszélni (Stefánik, 2011, 253-256).

Az óvodáskorban nagyon fontos az emlékezet fejlesztése. Ez a terület fejlesztése azért fontos, mert a későbbiekben szükség van az írás és az olvasás elsajátításában. Az emlékezet fő feladata az ismeretek megtartása, és felidézése. Itt a szelektív szűrő működik, mert az ismert ingereknek csak az egyik részét képesek vagyunk tárolni hosszabb vagy rövidebb ideig a memóriánkban. Azok az információk, amelyeket nem ismételjük, és nem végzünk veleük semmiféle gondolkodási műveletet, a rövidtávú memóriába kerülnek. Mint óvodapedagógus fontosnak tartom, hogy játékosan fejlesszem a gyerekek emlékezetét (Aknai, 2020, n.o).

Ahogy a kisgyermek egyre fejlettebb óvodáskorúvá válik, úgy mennek végbe náluk jenetős változások. A játékban egyre aktívabbak lesznek. Az óvodáskorú gyerekeknél a szándékos figyelem, emlékezet, megfigyelés egyre magasabb és magasabb szintre jutnak. A kiscsoportos gyerekeknél az önkéntelen emlékezet jellemző, ami azt jelenti, hogy emlékképeik önkéntelenül rögződnek. A kisgyermek elsősorban azt jegyzi meg, mai öt érzelmileg a legjobban megragadta. A nagycsoportos gyerekeknél a szándékos emlékezet jellemző, ami azt jelenti, hogy a gyerekek tudatosan koncentrálnak, próbálják megjegyezni a dolgokat. Ha a gyermek megfoghat egy játékot vagy akármilyen tárgyat és játszhat vele, megfigyeli, hogyan néz ki, akkor jobban az emlékezetébe tudja vésni, mint olyan tárgynak, melynek csak a nevét hallja (Clauss-Hiebsch, 1985, 36).

Az óvoda az a hely, ahol felkészítjük a gyereket az iskolára. Ahhoz, hogy a gyermek megtanuljon az óvodában írni, számolni, olvasni, olyan szerzett tulajdonságokkal kell, hogy rendelkezzenek, melyek az iskolai munkánál szükséges finommotorikát, figyelmét, emlékezetét, stb. erősítik. Az óvoda fő feladata, hogy felkészítse a gyermekeket olyan játékos

készségfejlesztéssel, melyre később a gyerekeknek fontos lesz a tanulásba. Ezeket a készségeket fokozatosan kell fejleszteni. Itt az óvodapedagógusnak figyelembe kell vennie a gyermekek életkori sajátosságait.

Az információ feldolgozási megközelítés szerint, a külvilágból érkező ingerek kezelése függ az emlékezeti folyamatoktól. A külső tapasztalatainkat az érzékszerveinknek köszönhetően a kognitív rendszerek felé jutnak, ahol a rövid távú memóriában kerülnek. Itt csak néhány másodpercig őrződnek abban az esetben, ha munkamemória nem kapcsolja őket össze azokkal a tapasztalatokkal, amelyek a múltban történtek, és a hosszú távú emlékezetben tárolódnak.

Óvodáskorban a munkamemóriának a kapacitása nagyobb, 4-5 éves gyerekek átlagosan négy elemet képesek felidézni a már korábban tapasztalt ingeranyagból. Az óvodáskorú gyerekekre jellemző a képzelet-alapú szerveződés, ez egy páros szerkezet. A gondolkodás mellett a memória is jellemző, amely az élményeket, a benyomásokat, következtetések mentén kapcsol összegondolati elemeket, így az egyik előfordulása hívja elő a másikat (Inántsyt-Pap, 2018, 51).

Az óvodában a nevelők legfontosabb feladata az, hogy játékosan fejlesszék a gyermekek emlékezetét, gondolkodását, személyiségét, hogy ez megvalósuljon tudatos és tervszerű munkát kell végezniük. Nagyon fontos a játékoság, ez nem csak a gyermekek személyiségét fejleszti, hanem a képzelget, emlékezetet, gondolkodást stb. A fejlesztés erőssége nem egyenletes, ezért az óvonőknek ismerniük kell a gyermekek adottságait, képességeit, és azt, hogy melyik gyermek milyen személyiséggel rendelkezik (Varga - Dudás, 2020, 16).

2.2 Az emlékezet zavarai

Az emlékezeti zavarokat különböző szempontok szerint osztályozhatunk. Az emlékezés-működés (pl. traumák által okozott) zavarainak vizsgálata számos kérdés vonatkozásában gazdagította a memóriával kapcsolatos ismereteket. Az agyrázkódás által okozott emlékezet-kiesés (amnézis) magában foglalhatja a sérülést megelőzői időszak egy részét (retrográd amnézia), a sérülés időszakát (kongrád amnézia), illetve az azt követő periódus egy részét (anterográd amnézia) (Oláh, 2006, 170).

Az emlékezésben szerepet betöltő számos idegközpont és a közöttük levő kapcsolatok sérülékenysége miatt számos betegség okozhatja a memória zavarát. Ezek lehetnek heveny

vagy idült kórfolyamatok. A heveny történések közül legfontosabb a baleset miatt történő fejsérülésből való felépüléskor fellépő emlékezészavar. Ha valaki közlekedési balesetben fejét megütötte, bizonyos időre elvesztette az eszméletét, esetleg koponyatörést vagy agyrázkódást szenvedett, felépülése után a balesetet megelőző vagy azt közvetlen követő eseményekre nem emlékszik. Ennek oka az agy bizonyos, az emlékezésben szerepet játszó területein bekövetkezett agysejsérülés vagy helyi vizenyő, amely összenyomja az agyi központokat (Dr. Szuilágyi, n.é. n.o).

A gyermekkori amnézia jelentősége A gyermekkori amnézia az emberi emlékezet egyik titokzatos, egyben mindannyinkat érintő jelensége. Arra utal, hogy ritka, ha nagyobb gyerekek vagy felnőttek képesek 3-4 éves koruk előtt történt eseményekre visszaemlékezni. A jelenséget legelőször Henri írta le 1897-ben, első magyarázó elmélete Freud nevéhez fűződik. A jelenség vizsgálata nagy kihívást jelent, hiszen a korai emlékek szóványossága nem magyarázható meg egyszerű fogalmakkal: az emlékek hiánya nem áll arányban a múltal, így nem tulajdonítható egyszerűen felejtési folyamatoknak.

Sokáig úgy tartották, hogy a kigyermek nem képesek tudatosan emlékezni, hosszú távú emlékeik igen gyengék, ráadásul, korai tapasztalataik nélkülözik a tudatosságot. A kölcsönös viszony azt feltételezi, hogy az önéletrajzi elem az emlékezetben az elbeszélés használatával alakul ki (Stefánik, 2011, 247-248).

A gyermekkori amnézia magyarázatára sok elképzelés született, még nincs pontos meghatározás, amelyet elfogadhatunk. Az irányadó elméletekből kirajzolódik három alapvető jellemző, amely az önéletrajzi emlékezet kialakulásához, s egyben a gyermekkori amnézia lezárulásához vezethet. Az első ilyen tényező a kognitív szelf fogalma, vagyis az események személyes szemléletnek megőrzése. A második fontos összetevője a kauzalitás megértése (okszerűség), ami nemcsak az események szervezését és az élettörténet kialakulását segíti, hanem események egyedi, elkülönült megőrzését is, azon keresztül, hogy összefüggő, belső felépítési, rendelkező egységgé szervezi azokat. A harmadik tényező az emléktípusok kölcsönhatása, az önéletrajzi emlékezet kibontakozása azt is jelenti, hogy az esemény leírásokhoz hozzákapcsolhatóak az egyedi jegyek az első személyű nézőpont révén (Csépe-Győri-Ragó, 2008, 138-139).

A funkcionális amnéziának több típusai ismeretesek. Az egyik ilyen típus a *pszichogén amnézia*, amely nem más, mint lelki megrázkódtatás miatt átmeneti emlékezetkiesés, ömazonosság, az önéletrajzi emlékek egy része elveszlik a szemantikus emlékezet, vagyis a világról való tudásunk megtartott. A *korlátozott amnézia* - a stressz és trauma csak néhány

esemény (erősen negatív) emlékét törli ki. Ennek az oka lehet a nagymértékű elfolytás is (pl. gyerekkori nemi erőszak esetében). *A disszociáció, többszörös személyiség* - trauma hatására fájdalmas emlék egymástól és a többitől különválnak, személyiségek alakulnak ki a különvált emlékekkel.

Traumatikus emlékek - traumatikus élmények okai: népirtás, agresszió, nemi erőszak, természeti katasztrófák, közlekedési balesetek, posztraumás stresszbetegség.

Túlélő-szindróma emlékezési és megismerési zavarok, szorongás, félelmi reakciók, alvászavarok, krónikus, depressziók tünetek (elhúzódó gyászreakciók, az élet vezetésének és élvezésének képtelensége stb). Kapcsolatlétesítési és - fenntartási zavarok, pszichotikus vagy az elmebetegség és a neurózis határterületén lévő kórképek gyakori kialakulása, pszichés testi megbetegedések előfordulása (Erős, 2011, 5-6).

III. AZ EMLÉKEZET FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEINEK ESZKÖZEI

Az óvodáskorú gyermekek emlékezetének fejlesztésére számos eszköz rendelkezésünkre áll. A legfontosabb és legalapvetőbb ilyen eszköz - a játék.

A játék az óvodás gyermek lefőbb tevékenysége, ami fejleszti a személyiségét. A játékban ismerkedik a körülötte lévő világgal, tapasztalatokat szerez. A kisgyermek számára a játék örömforrás. A játéknak fontos szerepe van személyiségformálódásában, érzelmi, értelmi fejlődésben, mozgásos, kommunikációs képesség fejlődésében. A játék motiválja a gyerekeket arra, hogy részt vegyenek a különböző megismerő folyamatokban. A csoportokban a fejlesztés az egyéni fejlettségre épül. Az óvodapedagógusnak kezdeményezni ezeket a játékos tevékenységeket, amelyekben a gyerekek örömmel vesznek részt (Nyíryné, 2018, 33).

Egy-egy kiemelt fejlesztési terület határozza meg a játékok csoportosítását, melyek a következők: mozgáskészség fejlesztés, érzékelés-észlelésfejlesztés, figyelemfejlesztés, emlékezetfejlesztés, gondolkodásfejlesztés, képzelet és fantáziafejlesztés, beszéd-készség fejlesztés, légzéstechnika fejlesztés, testséma ismeretfejlesztés, téri tájékozódás fejlesztés, ritmusérzék fejlesztés, szociális készségfejlesztés (Perlai, 2014, 19).

A gyermekek megfigyelik az őket körülvevő világot, és azok az élmények, tapasztalatok, amelyeket átélnek azok adják át a játéknak a támogatást. Azok az élmények, amelyek érzelmileg megragadták őket, ezek alkotják a játék tartalmát. Amikor a gyermekek már felismerik az emberi viszonyokat, így a játék tartalma még jobban elmélyül bennük, és így a játszás során jobban visszatükrözik azokat a tevékenységeket, amelyeket a felnőttektől megfigyelik, tehát itt a szerep játszik fő szerepet. A játéknak több típusát különböztetjük meg, amelyek mindegyike fontos szerepet játszik a gyermekek életében, ezek közül a *Gyakorló játék* ennek a játéknak a lényege egy-egy mozdulatsor játékos ismétlése, gyakorlása. A fejlődés összefügg anya-gyermek kapcsolattal, ennek az oka, hogy a fejlődés legfőbb mozgatórugója az anyai szeretet, amit átadja a gyermekének játszás közben. *Építő-konstruáló játék* ez egy építő játék, amely a tárgyak rakosgatását jelenti. Fontos szerepe van az érzékelés-észlelés fejlesztésében. A gyermek előre elképezelem, hogy mit fog építeni, és azt ahogyan elképezelem magának felépíti, ami nagy öröm számára, hogy ő egyedül ezt megcsinálta. (Béres, 2018, 20).

Amikor a gyermekek eljátszák azokat a tevékenységeket, amelyeket maguk körül látnak,

ezt *Szerepjátéknak* nevezzük. Az óvodáskorra gyermekek már képesek arra, hogy mélyebben átéljék az érzelmeket. Különböző szerepeket alakítanak ki maguknak, és azt is, hogy milyen érzelmi töltettel kívánják eljátszani a képzeletbeli vagy az igazi szereplőt (pl. szomorúnak, vidámnak stb.). Ez a játék fejleszti a gyermekek képzeletét, személyiségét, fontos szerepe van a szocializációba, a kapcsolatteremtésében, segíti együttműködést, a közösségben való beilleszkedésben (Kovács - Bakosi, 2005, 182).

A gyermekek nagyon szeretnek alkotni, hiszen az alkotás örömet okoz nekik, ez a játéktípus a *Barkácsolás és a kézimunka* - ide tartozik az óvodás gyermek, festő, mintázó, rajzoló, díszítő, kézimunkázó, építgető tevékenységek. Az óvodai ábrázolás és kézimunkafoglalkozások tevékenységei: a képek, tárgyak készítése és díszítése. Nagyon fontos, hogy az óvónő ne csak a technikai készséget értékelje, hanem a fantáziát, önállóságot. Amikor a gyermekek felnőnek jobban lesz kedvük alkotni mindenfélét (Dr. Hegedős, n.é. n.o).

Az óvodáskorú gyermekek számára nagyon fontos a *Bábjáték és a dramatikus játék*. A bábjáték egy eszköz vagy tárgy megmozgatásával életre kel, szerepet játszik és megpróbál valamit kifejezni. Ezek az eszközök nem csak tárgyak lehetnek, hanem lehet egy test, kéz, amelyek mozgással egy-egy hangulatot próbálnak kifejezni. Itt a különböző bábok játszanak fontos szerepet (Novák-Juszko, 2020, 9.). A drámajáték fejleszti a gyermek kreatív képességeit. Itt a szereposztás játszik fő szerepet és ezeket a szerepeket, amelyeket válasszák, el kell nekik játszani. Ez a játékfajta fejleszti a gyermekek gondolkodását, személyiségét, segítséget nyújt a kommunikációs készségek kibontakozásában (Gabnai, 2005, n.o).

A következő játéktípus, amely nagyon fontos az óvodában és, amelyet a gyermekek nagyon kedvelnek, ez a *Szabályjáték*. Ezt a játékfajtát a szabályok és azozok betartása motiválja a gyerekeket, ez a számukra örömet jelent. A szabályoknak ebben a játékfajtaban óriási fontos szerepe van. A gyermekek komolyan veszik a szabályokat és be is tartják azokat. Ennél a játékfajtanál sokszor előfordul, hogy a gyerekek maguk találják ki egy játéknak a szabályait, és azok szerint játszanak. A szabályjátékot a gyermekek 4-5 éves kortól kezdik el játszani (Mérei-V. Binét, 1971, n.o).

3.1 Az óvodapedagógus feladatai és szerepei

Az óvodapedagógus a nevelési feladatok megvalósításának, az óvodában uralkodó légkör biztosításának legfőbb feladata. Az óvoda bármennyire felszerelt, bármilyen jók is a

körülmények, a pedagógust nem helyettesíthetik. Nagyon fontos az, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodában, közérzetük pedig az óvodapedagógustól függ. Az óvodapedagógus vezető szerepét a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele, a családi élet szerkezete, értékrendje, a szülők műveltsége határozza meg. A gyermekek számára feltétel nélküli példakép. Ha a gyermek valamit kérdez, az óvónőnek válaszolnia kell őszintén, ha például van olyan téma, amit nem tudjuk, hogyan magyarázunk meg nekik, akkor is kielégítő választ kell adni nekik a saját nyelvükön megmagyarázva.

A gyermek érdeklődése könnyen bővíthető. Ahhoz, hogy az óvónő munkája teljesen kiteljesedjen, szükség van a megfelelő kapcsolatrendszer kiépítésére, különösen a családdal és az általános iskola alsó tagozatos nevelőivel. A családdal együtt kell működnie, figyelembe kell vennie a család jogát, kötelességét és az óvodák kiegészítő szerepét a nevelésben. A gyermekek csak kiegyensúlyozott, derűs és biztonságos légkörben érzik jól magukat, csak ilyen környezetben tudnak őszintén megnyilatkozni és kiteljesedni (Kovács-Bakosi, 2004, 63-69).

Az emlékezet fejlesztését a tanulás folyamatához kapcsolódó megbízatások adásával is lehet fejleszteni. Óvodáskorban a gyerekek a megadott szempontok szerint képesek önálló megfigyeléseket végezni. Óvodapedagógusnak az feladata, hogy megteremtse az emlékezet fejlesztéshez szükséges feltételeket. Ezt a legjobban játékkal lehet, így lehetővé tesszük számukra, hogy a gyerekek a jelenségeket, változásokban, fejlődésükben érzékeljék. A gyerekek emlékezetét úgy tudjuk legjobban fejleszteni, hogy lehetőséget biztosítunk számukra, hogy a tárgyokról, dolgokról több tapasztalatot az érzékszerveik segítségével szerezzenek, pl: bábok, játékeszközök, feladatlapok, mese, vers stb. A gyerekeknek legyen alkalmuk arra, hogy egyenként a témával kapcsolatban többféle cselekvésre, konkrét műveletekre, valóságos környezettel való aktív ismerkedésre.

Van sok érdekes játék, amelyekkel lehet az óvodások emlékezetét fejleszteni. Az emlékezés fejlesztésére természetes alkalmat adunk az otthoni és óvodai élménybeszámolók alkalmával. Ennek fejlesztéséhez a szükséges eszközöket az óvónőnek mindig biztosítania kell. Ha az óvónő a foglalkozások során szemléltetőket alkalmaz, és a foglalkozásokat játékosan vezeti le, akkor így hatékonyabb lesz a fejlesztés, és a gyerekek jobban fognak emlékezni a dolgokra, amikor visszakérdezzük őket (Giczi Balázsné, 2013, 50-51).

A dolgozatomban a következő emlékezet fejlesztő játékokat és feladatokat írtam le, amelyekkel könnyen lehet a gyermekek emlékezetét fejleszteni. *Fűzés és átmásolás*, ezt a játékot minden gyermek kedvel. Az asztalon a gyermekekkel elé képcsikot helyezünk, amelyen

különböző formák vannak lerajzolva, és ezeket sorrendbe kell felfűzni. Miután felfűzte a papírra le kell rajzolni azokat a formákat, amelyeket felfűzte. *Tárgyak az asztalon*, a felnőtt az asztalra játékokat, vagy tárgyakat helyez le, és a gyerekek ezeket alaposan meg kell figyelnie. A felnőtt kiválaszt egy tárgyat és mond róla néhány jellemzőt. A gyerekek ki kell találnia, hogy milyen tárgyról vagy játékról van szó, ha kitalálta, akkor ő neki ki kell gondolni egy tárgyat, ha nem sikerült kitalálni, akkor újra a felnőtt gondol ki egy másik tárgyat. Letakar tárgyak az asztalon, a felnőtt elhelyez az asztalra játékokat és tárgyakat. A gyerekek meg kell ezeket figyelnie. A felnőtt letakarja őket és a gyerekek minnél több tárgyat fel kell sorolni emlékezetből. *Memória játék keresése*, a gyermek elé 10 képet rakunk le, a párjaikat összekeverjük és odaadjuk neki. Az a feladat, hogy minnél gyorsabban megtalálja a párjukat és egymásra helyezze őket. *Forma keresése a papíron*, a gyerekek a papíron különféle formákat kell megfigyelnie és bekarikázni. *Képlottós játék*, a gyerek megfigyel egy képet, amelyen 9 db kép látható. Ezeket meg kell neki jegyezni, és utána a felnőtt mutat nekik 15 képet, és neki el kell mondania, hogy azok közül melyikeket látott. Ezt a játékot nagycsoportos gyerekekkel játszhatjuk. *Jó éjszakát-jó, reggelt*, az óvónő a gyermek elé 10 képet helyez. A gyermek megfigyeli ezeket, majd azt mondja neki, hogy jó éjszakát, ekkor a gyerekek be kell hunynia a szemét, addig az óvónő elvesz egy képet, és azt mondja a gyerekek jó reggelt, kinyissa a szemét és meg kell neki mondania, hogy a 10-ből melyik kép hiányzik. Feladatlapok: *Kakukktojás keresése*: megkeresni az oda nem illőt a képekről, amelyeket az óvónő mutat. *Mi hiányzik a képről?*: hiányos kép kiegészítése, a gyerekek rá kell jönnie, hogy mi hiányzik a képről, ha nem sikerül neki, akkor az óvónő segíthet neki. *Azonosság észlelése*: a gyermek kikeresi a sorba azokat az ábrákat, amelyek egyformák. *Különbözőség észlelése*: kikeresi a sorból, ami nem olyan, mint a többi és megnevezi azokat, hogy miért különböznek. *Kusza ábrából formák keresése*, a papíron valamennyi ábra össze van, és ezeket kell a gyerekek megkeresni. A feladatlapoknál nagyon fontos az, hogy az ábrák, a képek, vagy rajzok, amelyeket szemléltetjük, a gyerekeknek legyenek esztétikusok, színesek, a gyerekek számára jól láthatóak, hiszen így jobban megjegyeznek dolgokat, és, ha később esetleg visszkérdezzük, akkor emlékezni fognak rá (Horváth-Szinnyai, 2015, n.o).

3.2 Az óvodáskorúak emlékezetének fejlesztése játékkal

A játék tehát a gyermek által szabadon választott, külső kényszertől mentes

tevékenysége. A játszás a gyermekek számára örömforrás. Céltudatos tevékenység, azonban nem hasonlítható össze a munkával vagy a tanulással, célja mindig a belső késztetés kiélése. A gyermekek számára a játék az egy komoly tevékenység, meg kell, hogy legyen a gyermekekben a játéktudat, hogy a gyermek tisztában legyen azzal, hogy a játék végén visszalép a valóságba. Játszás közben a gyermekek utánozzák a felnőtteket, vagyis a játékukban eljátszák azokat a tevékenységeket, amelyeket a felnőttektől látják (Boros-Farkas, 2014, 3).

A játék a gyermekek fejlesztésében játszik fontos szerepet, és mentálisan támogatja őket. Segíti a gyermekeket abban, hogy legyenek önmaguk, jobban megismerjék a körülöttük lévő világot, fejleszti az emlékezetet, gondolkodást, mozgást, segíti a gyermekeket a sok élmény feldolgozásában, és az érzéseik elfogadásában (Stadler, n. é. 7).

Az óvodai emlékezet fejlesztésére kiválóan alkalmasak a következő játékok:

Vizuális emlékezeti tevékenység fejlesztése: az adott tárgyakat sok közül kiválasztani - kirakunk néhány tárgyat a gyermek elé, amelyeket meg kell jegyeznie, ezeket kell kiválogatnia az előtte lévő tárgyak közül. *Mi hiányzik, mi változott?* Tárgyak sorából kiemelünk egy vagy több tárgyat, ezeket kell felidézni, vagy felcseréljük a sorrendjüket, amit helyre kell állítani. *Képrészletek megjegyzése;* a gyermek alaposan megnéz, megfigyel egy képet, majd több, apró képrészlet közül azokat kell kiválasztani, amelyek valóban szerepeltek a képen. *Memória játék;* a képeket lefordítjuk, párosával húzunk, az egyformák alkotnak egy párt. A gyerekeknek meg kell keresni a párjukat. *Logikai készlet;* elemeiből alakzat készítése és emlékezetből előállítás. *Emlékszínezés;* bemutatunk egy képet, majd ennek színek nélkül mását kell a gyerekeknek ugyanolyanra színezniük, mint amilyen az eredeti volt.

Auditív emlékezeti, vagyis a halláson alapuló tevékenység fejlesztése; például ide tartozik a *Papagájjáték;* az óvonő szavakat sorol fel, amelyeket vissza kellidézni. *Névkigyó;* az első játékos mond egy nevet vagy egy szót, ezt a következő gyermek megismétli és hozzáteszi a sajátját. Addig kell játszani, míg mindenki sorra kerül. *Téves párosító;* képeket és hozzájuk tartozó hangokat párosítunk, azonban nem a megszokott módon. Az edény képéhez nem a fedőt ütjük fakanállal, hanem a csészét a kiskanállal és fordítva. *Hangmemória;* apró dobozokba különböző tárgyakat rejtünk pl. rizs, gyöngyök stb., mindegyikből kettőt készítünk. A szabályok megegyeznek a megszokott memória játékok szabályaival (Boros-Farkas, 2014, 14-15).

3.3 Az óvodáskorúak emlékezetének fejlesztése mesével

Az óvodáskorú gyermekek életében a mese nagyon fontos szerepet játszik. Nagyon nagy szerepe van annak, hogy óvodapedagógusként vagy szülőként mit és hogyan mesélünk el a gyerekeinknek önmagunkról, embertársainkról és arról, ami körül vesz minket. Nagyon fontos az, hogy mindennap meséljünk a gyerekeinknek egy mesét vagy valami mást pl. magunkról, az emberekről, mert a minnapi meséléssel, olyan kincssel ajándékozunk meg a gyerekeinket, amelyeknek a későbbi életükben nagy hasznát vehetnek. Nem csak mindig a jót kell elmesélni a gyerekeknek, hanem a rossz nehézségeket is az életben, de csak mese formájában, a gyerekek nyelvén, mert így jobban megértik. Azok a gyerekek, akik jobban ismerik a családjukról szóló történeteket, még akkor is, ha ezek különféle nehézségekkel jártak-, akik gyakrabban felidéznek azokat, és pozitívan viszonyulnak hozzájuk, akkor azok a gyerekek nagyon becsületesek, megértőek, és intelligensek lesznek a későbbiekben. (Fehér, Megyeriné-Runyó, 2020, 13).

Az óvodapedagógus feladata:

A mesék segítségével fejlesztjük a gyerekek esztétikai érzékét, gondolkodását, emlékezetét, személyiségét. A mese a gyermekek számára kell, hogy pihentető, szórakoztató, tanító hatású kell, hogy legyen, hogy a gyermek képessé váljon eligazodni a világban. Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyerekekkel megszerettesse különböző meséket. A mesélés fokozatosan szoktassa a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. Ehhez úgy kell mesélnie a gyerekeknek az adott mesét, hogy felkeltse a figyelmüket; pl. mimika, hangsúly stb. A mesét nyugodtan mesélje el, ne izguljon, mert a gyerekek észreveszik és nem lesz nekik érdekes. Olyan eszközöket használjon a mesélés közben, amelyek a meséhez tartoznak, legyenek az eszközök esztétikusak, színesek, a gyerekek számára jól láthatóak. Ezzel is felkeltjük a figyelmüket a mesére, és jobban fognak figyelni. Ha az óvónő a meséhez szép, esztétikus, színes eszközöket használ, akkor a gyerekek emlékezetében sokáig megmarad a mese, jobban fognak később is emlékezni a mesére, és arra, hogy miről szólt, kik voltak benne a szereplők. A mese olvasás vagy elmondás után feltehetünk különböző kérdéseket a gyerekeknek mesével kapcsolatosan; pl: kik voltak a szereplők, hogy néztek ki, stb (Búdi, n.é. n.o).

Van egy játék, amely fejleszti a gyermekek *emlékfelidéző képességét*. Keresni kell otthon olyan mesét, amely nem túl hosszú, a kicsiknek elég 5 perces, nagyoknak 10-15 perces. Olyat válasszuk, hogy érthető legyen számukra, és olyat, amelyben gyakran ismétlődnek a tárgyak, szereplők, bármi, például a " róka és holló". Célszerű, hogy a két

szónak nem kell kapcsolatban kerülni egymással, hogy ne kövessék hirtelen egymást. Előtte a gyerekekkel meg kell beszélni, hogy a róka szó x -jelet kap, a holló pedig kört vagy lehet bármi, például csillag, háromszög, stb.

Amikor a gyermekek már biztosan feleltek a kérdésünkre, hogy mi a róka és mi a holló jele, vegyük elő a mesét és kérjük meg, hogy amikor a róka szót, vagy holló szót hallja rajzolja le a jelét egy papírra. Ekkor az óvónőnek figyelnie kell arra, hogy gyermekek emlékeztek-e jelekre. Ha sokat tévesztettek, akkor azt jelenti, hogy nem emlékszik, melyik jel mit jelölt. Később lehet több mesével is játszani ezt a játékot, de csak rövid terjedelmű meséket kell választani, hogy a gyerkeknek könnyebb legyen megjegyezni (Béres, 2018, 13).

Emlékezet fejlesztés képeskönyvek, día, makettfigurák stb. eszközök segítségével. A különböző vizuális szemléltetők segítik a mese felidézését, és mótválják a gyerekeket a mesemondásra, tehát a gyerkek jobban fognak emlékezni a mesére, ha szemléltetjük. Nem mindig használjuk eszközöket a mesehallgatáskor, mert ez gyengíti a gyermekek fantáziáját, hagyjuk, hogy ők maguk elé képzeljék a mesét, miközben az óvónő meséli nekik. A felolvasott mesét következő alkalommal megismételhetjük pl, díafilm nézegetéssel, itt az óvónőnek arra kell figyelnie, hogy önállóan mondja el a mesét a képek alapján, ne olvssa. A következő alkalommal egy önként jelentkező gyermek mondhatja el a mese cselekményét a képek alapján vagy több gyermek is elmondhatja (Varga, 2015, 2-3).

IV. PROJEKTMÓDSZER AZ ÓVODÁBAN

A projektmódszer az óvodás gyermekek és óvodapedagógusok közös tevékenysége, amely sok mindenre tanítsa a gyermekeket. John Dewey szerint; a tanulásnak személyes tapasztalatokon kell megvalósulnia, az óvodapedagógusoknak figyelembe kell venni az óvodások fejlődési szükségleteit, életkori sajátosságokat, és nagyon fontos, hogy minden gyermek a csoportból vegyen részt a projekt megvalósításában. Projekt oktatásban az is nagyon fontos, hogy a szülőket bevonjuk, és közösen valósítsanak meg a projektet. Kell, hogy az óvónők és a szülők együtt működjenek, közösen tervezzék meg a projektet. A projektoktatás során a szülők megfigyelik a gyerekeik fejlődését, az óvodapedagógusokkal együtt segítenek a gyerekeknek a különböző tevékenységekben (Triznya, 2021, n.o).

A gyerekeket arra kell nevelni, hogy aktív része legyen a csoportnak, hogy beilleszkedjen a közösségben. A projektmódszer a különböző feladatok és tevékenységek megoldását követeli a gyerekektől, hogy a gyerekek tanuljanak meg önállóan megoldást találni a problémákra. Olyan témában kell a projektet tervezni, amely a gyerekek számára érdekes és fejleszti a gondolkodást, emlékezetet, képzeletet. Fontos az, hogy a tanulás személyes tapasztalatokon valósuljon meg. Az óvodapedagógusnak figyelembe kell vennie a gyermekek életkori és fejlődési sajátosságait. Minden gyerekeknek részt kell venni a projekt tanulási folyamatában.

Az óvodapedagógusnak úgy kell megtervezni egy módszert, hogy az a gyermekek számára érdekes legyen. Olyan témákról kell megszervezni a projektet, amelyek az élettel kapcsolatosak. Mindig a megfelelő témát, és helyet kell választani a projekt megvalósításához, figyelembe véve a csoport életkori sajátosságokat. A projektet mindig tudatosan kell megszervezni, hogy a gyerekek számára igazi élmény legyen. Hortobágyi Katalin szerint „A projekt egy sajátos tanulási egység, amely középpontjában egy probléma áll. A projekt ösztönzi a gyermekeket a saját kompetenciájuk bővítésére.

A projekt alapelvei

Konstruktivizmus- azoknak a cselekvéseknek, tapasztalatoknak, eseményeknek az összessége, amelyeket a gyerekek átéltek, és az, ami a jövőben lesz tapasztalat számára.

Fejlődési szinteknek megfelelő fejlesztés az egyéni sajátosságok figyelembe vétele. Itt fontos szerepet játszanak a szükségletek megismerése.

Progresszivitás a gyermek nem a mindennapi feladathelyzetben tanul döntően, hanem természetes élethelyzetek, különböző problémák, és kihívások megoldása során.

Projekt jellemzői: egy témakör több szempontból megismerése, és feldolgozása. A témakör több támára bomlik, amelyek tevékenységekben valósulnak meg. Az óvonó által kidolgozott projekt, nem azonos klasszikus ismeretekkel, pl. évszakok, időjárás stb; hanem a gyermekek érdeklődésétől függetlenek, beépít az egymáshoz való ismereteket. Az ismereteket a legjobban a játékkal lehet fejleszteni.

A projektett lehet több napra, vagy egy hétre megtervezni, de ez mindig változhat, vagy bővíthet, azért, mert a gyermekek vagy az óvonó valami újat elképzelnék. Az óvodapedagógusnak támogatnia kell a gyermekek elképzéseit, illetve azoknak a megvalósításában. A gyermekek elképzéseit énekkel, történetekkel, dalokkal, technikákkal, lehet fejleszteni a legjobban. Ahhoz, hogy a projekt megvalósuljon a család közreműködése is szükséges. Olyan információkat kell keresnünk, amelyekkel odahaza a gyermekek rendelkeznek, pl; emlékek tárgyak, stb. Nagyon fontos az, hogy az általunk megtervezett projektett játékosan vezessük le, hogy a gyermekek számára élmény legyen. Ha játékosan vezessük le a foglalkozásokat, akkor így a gyermekek jobban megjegyezik a dolgokat, sokáig fognak rá emlékezni (Körmöci, 2009, 74-77).

A dolgozatomban a projektervem témája: "Tavaszi virágok: A pitypang és a tulipán". A projektett 5 napra terveztem, nagycsoportos gyerekek számára. Azért ezt a témát választottam, mert jelenleg az a téma aktuális az évszaknak megfelelően. Bemutatom a gyerekeknek színes szemléltetők segítségével különböző tavaszi virágokat, utána külön-külön megismerkedünk a tulipánnal és pitypanggal, amelyekről különböző versikéket, dalokat, mesét hallhatnak a gyerekek egy hét folyamán, és el is készíthetnek színes papírból ezt a két virágot. Az eszközöket önállóan készítettem el, amelyeket szemléltetem majd, és közeben megmutatom, hogyan kell elkészíteni, hogy ők is elkészítsék.

A projektett úgy kezdtem, hogy az elejére leírtam, hogy melyek azok a tevékenységek, amelyek lesznek a projektben. A célom az, hogy fejlesszem a gyermekek emlékezetét különböző versek, dalok, játékok és mesék segítségével, leírtam a projekt jellemzőit és előzményeit. Ezután készítettem egy táblázatot, amelyben feltüntettem a tevékenységeket, módszereket, eszközöket, időt, és azt, hogy milyen képességeket fejlesztem. Ezenkívül beleírtam azokat a meséket, dalokat, verseket, játékokat, amelyeket alkalmazni fogom a hét folyamán. A táblázat után az 5 napot külön-külön írtam le, úgy igyekeztem eltervezni, hogy minden napra legyen egy téma, amely beszélgetés formájában történik, egy mese, egy vers, kézimunka, ének, játék vagy valami egyéb mozgás.

Az összeállításnál arra figyeltem oda, hogy a projekt érdekes legyen a gyerekek

számára, olyan meséket, verseket, dalokat, játékokat, irjak bele, amelyeket a gyerekek meg tudnak tanulni, és hosszú időre emlékezetből megjegyezni, és amikor az óvónő visszakérdez, akkor akár emlékezetből el is mondják a gyerekek.

A projektben található versek, mesék, dalok, játékok segítségével úgy lehet az emlékezetet fejleszteni, hogy együtt megtanuljuk a gyerekekkel, és mindennap megismételjük, így a gyerekek jobban megfognak jegyezni. Kérdés-felelet formájában is lehet, pl: az óvónő megkérdezi, hogy miről szólt a mese, amelyet az előző napon mesélte el nekik. A gyerekek visszaemlékeznek, és közösen vagy akár egyénként is lehet elmondani, hogy miről szólt a mese. Ugyanígy lehet a daloknál, a játékoknál, verseknél is pl: az óvodapedagógus megkérdezi, hogy milyen verset, éneket stb. tanultunk a hét folyamán és a gyerekek elmondják, aki ismeri már az adott verset, éneket stb; elmondhassa egyedül.

A közel jövőben szeretném személyesen az óvónői munkám során megvalósítani közösen a gyerekekkel a projektet, hogy ezzel fejlesszem az emlékezetüket, mivel jelenleg a kialakult helyzet miatt erre nem volt lehetőség. Remélem, hogy a jövőben sikerül megvalósítani a projektet, és hogy a gyerekek számára nagyon érdekes, és igazi élmény lesz.

A kutatás célja és hipotézisek: A kutatóm célja az volt, hogy emlékezet fejlesztő játékok, mesék, versek, dalok segítségével az óvodáskorú gyermekek emlékezetét fejlesszem. Feltételezem, hogy a gyermekkori élmények, a számukra jelentős személyek, események, mind-mind fontos tényezői identitásunk kialakulásában. Feltételezem, hogy a játék és a mese mótvációs erejének hatása pozitívan megmutatkozik a gyermekek emlékezet fejlesztő képességen.

A közel jövőben szeretném személyesen az óvónői munkám során megvalósítani közösen a gyerekekkel a projektet, hogy ezzel fejlesszem az emlékezetüket, mivel jelenleg a kialakult helyzet miatt erre nem volt lehetőség. Remélem, hogy a jövőben sikerül megvalósítani a projektet, és hogy a gyerekek számára nagyon érdekes, és igazi élmény lesz.

ÖSSZEFOGLALÁS

A szakdolgozatom megírása során arra törekedtem, amelynek címe: Az emlékezet fejlesztésének sajátosságai óvodáskorban. Törekedtem arra, hogy bemutassam, milyen fontos az emlékezet fejlesztés óvodáskorban, valamint azt, hogy ezt milyen módszerekkel, eszközökkel lehet fejleszteni. A szakdolgozatom megírása során nagyon sok érdekes könyvet tanulmányoztam az emlékezetről, és annak fejlesztéséről. Ezekből a könyvekből olyan információkat tudtam meg, amelyek eddig ismeretlenek voltak a számomra.

A tanulmányozás során pontos képet kaptam arra, hogy az emlékezet fejlesztés mennyire fontos része az óvodáskorú gyermekek életében. Az emlékezetet a legjobban játékkal és mesével tudjuk fejleszteni a gyerekeknek, hiszen ezek a legfontosabb nevelési eszközök óvodáskorban. A mesék és játékok segítségével a gyermekek jobban megértik azt, amit mi óvodapedagógusok tanítunk nekik. Fontos az, hogy az óvodapedagógus mindig megfelelő helyen, megfelelő eszközökkel, illetve módszerekkel fejlessze a gyermekek emlékezetét.

A projektmódszer megírásakor, amelyet 5 napra terveztem, arra törekedtem, hogy érdekes legyen, a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő legyen, illetve arra, hogy azokkal a játékokkal, mesékkel, dalokkal, versekkel, amelyek a projektben szerepelnek, fejleszteni tudjam a gyermekek emlékezetét.

A munkám megírása során arra a következtetésre jutottam, hogy az emlékezet fejlesztést az óvodáskorban kell elkezdni, hiszen csak ekkor valósul meg igazán a fejlődés, mivel a gyermekek a legtöbb időt az óvodában töltik. Az óvoda, és óvonók felelőse az, hogy ezt mindennap biztosítsanak a gyerekeknek.

A szakdolgozatom tartalmazza azokat az elméleteket, és azokat az emlékezet fejlesztő játékokat, amelyeket a jövőben óvodai munkám során szeretném alkalmazni, hogy ezek segítségével tudjam fejleszteni a gyermekek emlékezetét. Ha nem megfelelően fejlesszük a gyermekek emlékezetét, vagyis nem megfelelő módszerekkel, akkor a későbbiekben ebből komoly problémák adódhatnak, amelyek hatással lesznek a tanulásra. Tehát, ha az óvonó megfelelően fejleszti a gyermekek emlékezetét, a későbbiekben, amikor elérnek a gyermekek az iskoláskort, könnyebb lesz számukra a tanulás.

REZÜMÉ

Тема моєї дипломної роботи: Особливості розвитку пам'яті в дошкільному віці. Тому я обрала цю тему, бо розвиток пам'яті є дуже важливою частиною дошкільного віку. Моя дипломна робота складається з 4 частин. Я у першій частині писала про пам'ять, її види, процеси. Я писала про розвиток короткочасної та довготривалої пам'яті. У другій частині я писала про розвиток пам'яті, про те, що як потрібно правильно розвивати пам'ять дітей дошкільного віку. Писала про ті розлади пам'яті, які виникають у таких випадках. У третій частині я писала про використання засобів розвитку пам'яті.

Писала про те, як розвивати пам'ять за допомогою ігор і казками. Якщо ми розвиваємо пам'ят дітей в ігровій і казковій формі, тоді діти краще все запам'ятовують, про що ми їм говорили. У четвертій частині я писала про дослідження, у формі методу проекту.

За допомогою віршів, казок, пісень та ігор у проекті можна розвивати пам'ять, навчаючись разом з дітьми та повторюючи їх щодня, щоб діти запам'яталися краще. Це також може бути у формі запитання-відповіді, наприклад, медсестра запитує, про що була історія, про яку ви розповіли їм напередодні. Діти пригадують, і ви можете разом або навіть окремо розповісти, про що була казка. Те ж саме можна сказати і про пісні, ігри та вірші, наприклад: вихователька дитсадка запитує, що за вірш, пісня тощо. ми вчилися протягом тижня, і діти розповідають мені, хто вже знає певний вірш, пісню тощо; ти можеш сказати це наодинці.

Мета дослідження та гіпотези: Метою мого дослідження було розвиток пам'яті дітей дошкільного віку за допомогою ігор, казок, віршів та пісень, що розвивають пам'ять. Я припускаю, що досвід дитинства, важливі для них люди та події є важливими факторами розвитку нашої ідентичності. Я припускаю, що ефект гри та мотиваційна сила казки позитивно відображається на здатності дітей розвивати пам'ять.

Найближчим часом я хотіла би особисто реалізувати з дітьми свій проект під час роботи вихователем у дитячому садку, щоб покращити їхню пам'ять, оскільки це було неможливо через нинішню ситуацію. Сподіваюся, що мій проект буде реалізований і в

майбутньому, і це буде дуже цікавий і реальний досвід для дітей.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Alan Baddeley, M.W. Eysenck, M.C. Anderson (2010): Emlékezet. Akadémia Kiadó. Budapest.
- Atkinson- Atkinson: Bevezetés a Pszichológiába, Harcourt Brace College Kiadó, Fort Worth, 1996.
- Barlett, F. C: Az emlékezés, Gondolkodás Kiadó, Budapest, 1985.
- Béres Fruzsina: Az emlékezet fejlődésének sajátosságai óvodáskorban. Beregszász, 2018.
- Boros- Farkas Bernadett: A fejlesztő játékok és alkalmazása a fejlesztő munka során. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2014.
- Büdi Boglárka: Mese- és tudásunk a meseről, avagy a mese hatásáról való vélekedés vizsgálata. https://www.google.com/search?q=2F215_244_B%C5%B1di.pdf.
- Csépe Valéria, Győri Miklós, Rágó Anett: Általános Pszichológia, Budapest, 2007.
- Dr. Hegedűs Gábor: Barkácsolás és konstruálás a gyermekkorban. <https://docplayer.hu/1234006-Barkacsolas-es-konstrualas-a-gyermekkorban>.
- Ernest Hilgard - Richard C. Atkinson: Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.
- Erős Ferenc: Bevezetés a pszichológiába, Balassi Kiadó, 2011.
- Fehér Ágota, Megyerinè - Runyó Anna: A mese szerepe a nevelésben, oktatásban, Vác, 2018.
- Gabnai Katalin: Drámajátékok. Bevezetés a drámapedagógiába, Helkikon Kiadó, Budapest, 2005.
- Giczi Balázs e Parditka Orsolya: Óvodai nevelési terv sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének programja II. Kötet, Új Buda, 2013.
- H. Emelet Judit, Koltai Miklós, Némethné Tóth Orsolya: Tanulási képességek fejlesztése mozgásos eszközökkel. Kiadó: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2019.
- Horváth - Szunnyadó Borbála: Vizuális észlelés-figyelem-, és emlékezet fejlesztő játékgyűjtemény óvodásoknak és kisiskolásoknak, Budapest, 2015.
- Hunter Clauss - Hars Hiebsch: Gyermekpszichológia, Gondolat Kiadó, 1985.
- Inántsý-Pap Judit: Fejlődéslélektan gyakorlatok, Budapest, 2018.
- Juhász Márta - Takács Ildikó: Pszichológia, Typotex, Budapest, 2006.

- Kárpáti Judit: az emlékezet és a gondolkodás pszichodiagnosztikája. Semmelweis Egyetem, Neurológiai Klinika, 2018.
- Király Ildikó: Az emlékezet fejlődése kisgyermekkorban. Gondolat Kiadó. Budapest, 2002.
- Körmöci Katalin: Projekt módszer az óvodába, 2009.
- Kovács György - Bakosi Éva: Játék az óvodában, Debrecen, 1995.
- Kovács György - Bakosi Éva: Óvodapedagógia 1. Kötet, Debrecen, 2004.
- Mèrei Ferenc - Binèt Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat Kiadó, Budapest, 1983.
- Nyíryné Gazdik Andrea: Pedagógiai Program, Aszód, 2015.
- Nyitrai Ágnes- Korintus Mihályné: Játék az első életévben. felelős kiadó: Lebovits Gábor ügyvezető Budapest, 2017.
- Oláh Attila: Pszichológiai alapismeretek. Kiadta a Bölcsész Konzorcium, 2006.
- Pálffy Katalin: Bevezetés pszichológiába, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
- Szilvási Marianna: A pszichológia alapjai, Comenius Bt., Pécs, 2001.
- Perlaki Dezsőné: Az óvodáskor fejlesztőjátékai, Alföld Nyomda Zrt., Debrecen, 2014.
- Platón: Lábjegyzetek Platónhoz. Az emlékezet. Szeged Pro Philosophia Szegediensi Alapítvány Magyar Filozófiai Társaság Státusz Kiadó, 2017
- Richard C. Atkinson: Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest 1999.
- Stefánik Krisztina: A kora gyermekkori fejlődés természete_ fejlődési lépések és kihívások, Budapest, 2011.
- Triznya Helga: Projektoktatás az óvodában, 2021.
<https://newsroom-communicator.com/cikkek/tarsadalom/projektoktatas-az-ovodaban>.
- Varga - Dudás Erzsébet: A játék, mint oktató, nevelő, fejlesztő lehetőség az általános iskola felső tagozatában, Budapest, 2020.
- Varga Edit: Dramajáték gyűjtemény, Gèzengúz Óvoda, 2015.

MELLÉKLET

9. Fűzés és átmásolás

A gyermek elé képcsíkot helyezünk, amelyen különféle forma van. Fel kell fűznie a képen látottakat sorrend szerint. Ezek után le kell rajzolni a papírra sorrendben az alakzatokat, amelyeket felfűzött, figyelve a színekre.

10. Tárgyak az asztalon

A felnőtt az asztalra játékokat, tárgyakat helyez el. A gyermeknek ezeket a tárgyakat meg kell figyelnie. A felnőtt letakarja a tárgyakat, a gyermeknek minnél több tárgyat emlékezetből fel kell sorolnia.

11. Memória játék keresése

A gyermek elé 10 képet rakunk ki, a párjukat pedig a kezében összekeverve odaadjuk neki. A gyermek feladata az, hogy minnél hamarabb megtalálja a párjukat és egymásra helyezze őket.

12. Forma keresése a papíron

A gyermeknek a feladatlapokon különféle formákat kell megkeresnie és bekarikázni azokat. Ezzel a játékkal fejlődik a gyermekek vizuális lényegkiemelése.

13. Képlottós játék

A gyermek megfigyel egy képet, amelyen 9 db kép látható. Meg kell jegyeznie őket, majd 15 kép közül ki kell válogatnia azokat, amelyeket látott.

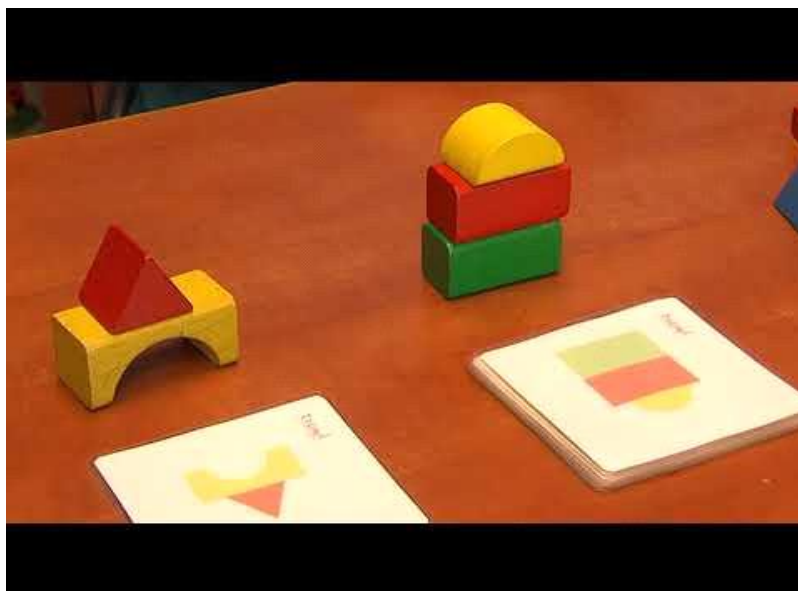
14. Jó éjszakát-jó, reggelt

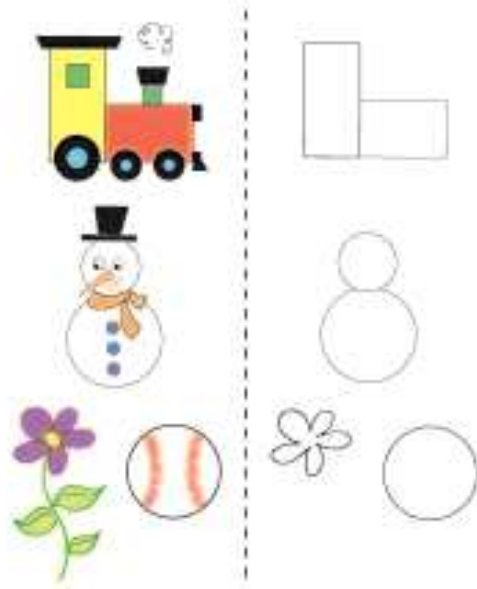
10 képet sorba kirakunk, a gyermek megfigyeli ezeket, majd, amikor azt mondjuk neki: jó éjszakát becsukja a szemét. Amikor az óvónő mondja: jó reggelt, kinyitja a szemét és megmondja, melyik kártya hiányzik.

Feladatlapok:

- kakkuktojás megkeresése: megkeresni azokat a tárgyakat, amelyek nem oda illők
- mi hiányzik a képről?; hiányzó kép kiegészítése
- azonosság észlelése: sor elejére rajzolt ábra keresése
- különbözőség észlelése: kikeresni a sorból, ami nem olyan, mint a többi
- árny-kép párosítás
- kúsza ábrából különböző formák keresése (Horváth-Szinnyai, 2015, n.o).

<http://www.kepessegfejlesztes.hu/vizualis-eszleles-figyelem-es-emlekezetfejleszto-jatekgyujtemeny-ovodasoknak-es-kisiskolasoknak>.

<https://www.google.com/search?q=eml%C3%A9kezet+fejleszt%C5%91+feladatlapok>.

Projekterv

Téma: Tavaszi virágok: A pitypang és tulipán

A projekt készítői, megvalósítói: Óvodapedagógus

Óvodás gyermekek: nagycsoport

A projekt megvalósításának tervezett ideje: április

Az alábbi tevékenységek épülnek be a projekt szerkezetébe:

- Irodalom – Verselés, mesélés
- Zenei – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Vizuális – Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgás
- Környezeti tartalom – A külső világ tevékeny megismerése

Cél:

- A gyermekek vegyék észre a környezetükben található természet szépségét
- Növények gondozása,
- Természetvédelemre nevelés
- A szociális képességek fejlesztése: társas kapcsolatok, természettudományos ismeretek megalapozásával
- A verbális képességek fejlesztése: verbális kommunikációs készség
- Értelmi képességek fejlesztése: beszélgetés tevékenykedtetés során
- Kombinációs készség kreativitás és a kezűgyesség fejlesztése
- Nagymozgások és téri tájékozódás fejlesztése mozgásos sorversenyek, élő társasjátékok során
- A természetes gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése tapasztalatszerzéssel, a közvetlen környezet megismerésén keresztül
- Közös játék és munka öröme

A projekt jellemzői:

- A témakörök témákra bomlanak, és ezek tevékenységekben valósulnak meg
- A tevékenységek érvényesülhetnek a szabad játékban, és az óvoda pedagógus által felajánlott tevékenységekben.

- A projekt időtartama folyamán teljeseedik ki, de közben is változik, bővül a gyermekek újabb elképzeléseivel
- A megvalósulásban a szülők is aktív szerepet töltenek be.
- A játék, munka, tanulás ötvöződik a gyermekek tevékenységeiben

Projekt előzménye:

- Megfigyeljük az óvodai udvaron az első tavasz hírnökét a hóvirágot
- délutáni séták során a visszatérő madaraink megfigyelése az égbolton.
- tavaszi nagytakarítás az udvaron.

1 hét	Tevékenység	Módszer	Eszközök	Idő	Képességfejlesztés
Külső világ tevékeny megismerés	A környezet rendje és megóvása. Tavaszi virágok gondozása, megóvása, lócsolása	Beszélgetés , megfigyelés Magyarázat	képek, könyvek, díszítőeszközök saját kezűleg, ecset, vízfesték, papír	Hétfő- péntek	Fogalomismeret bővítése Megfigyelő képesség, következtetés Szókincsbővítés Emlékezet fejlesztése Beszédkészség fejlesztése
Mesélés	Tompa Mihály: A pitypang meséje Saját mese: A dicsekvő tulipán, Várfalvy Emőke: Tavasztündér,	Szemléltetés Bemutató	illusztrált könyvek, amelyekben a mesék vannak, egy szemléltető a pitypangról ..		Verbális emlékezet fejlesztése Nyelvi kifejező képesség fejlesztése Képzelet fejlesztése Figyelem fejlesztése Szókincsfejlesztés
Verselés	Osváth E. Itt a tavasz, Tuli,-tuli- tulipán, Nagy Bandó András: Pitypang	Gyakoroltatás, bemutató, beszélgetés	illusztrációk	hétfő- péntek	emlékezet fejlesztése

Rajzolás, mintázás kézimunka	Tulipán rajzoló, kifestése vízfestékkel, Üdvözlőlap készítés, és rá a papírból elkészített tulipán ragasztása	festés, rajzolás, vágás, színezés, ragasztás	festék, ecset, olló, ragasztó, cerúza, papír	hétfő- péntek	Képzelet fejlesztése Vizuális emlékezet fejlesztése Finommotoria k fejlesztése Tájékozódás síkbán, térben
Külső világ tevékeny megismerése: matematikai tartalommal	A szemléltetők által a tavaszi virágok összehasonlít á, hogy miben különböznek egymástól pl. színben, illetve megszámolni , hogy hány levele, szirma van a virágnak stb	Szemlélteté s, Magyarázat Bemutatás Gyakorlat ás	kinyomtatott képek a virágokról	hétfő- péntek	összehasonlítá si, számolás, fig yelem készség fejlesztése Finommotoria k fejlesztése
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Búj búj zöld ág. Koma tálat hoztam. Szerepjátéko k Nyuszi ül a fűben... Énekes játékok. Beültetem..	Bemutatás, gyakorlat ás körjáték	cd, magnó, számítógép,	csütörtök.	Ritmus érzék fejlesztése Hallásfejleszté s Hallási figyelem és emlékezet fejlesztése Zenei hangok differenciálásá nak fejlesztése,
Mozgás,	Szabadtéri mozgások, -Adj király katonát -Mozgásos játékok utánzása	Bemutatás, magyarázat, szemléltetés	benti-kinti területek alkalmazása	hétfő- péntek	Szem-kéz koordináció fejlesztése Egyensúly érzék fejlesztése, emlékezet fejlesztése

Hétfő

- Beszélgetés: Tavaszi időjárás megfigyelése, tavaszi természet szépségei
- Mese: Várfalvy Emőke: Tavasztündér
- Vers: Osváth E. Itt a tavasz
- Mozgásos játékok utánzása

Kedd

- Beszélgetés-szemléltetés: tavaszi virágok
- Ének: Beülettem a kiskertemben
- Játék: Búj, búj, zöld ág
- Vers: Tuli-tuli- tulipán
- Mozgásos játék: Adj király katonát

Szerda

- Beszélgetés: A pitypang
- pitypang készítése színes papírból
- Mese: Tompa Mihály: A pitypang meséje
- Játék: Nyúszki ül a fűben,
- Vers: Badó András: A pitypang

Csütörtök

- Beszélgetés: A tulipán bemutatása
- Rajzolás-festés: a tulipán rajzolása, majd vízfestéssel való kifestése,
- Játék: Koma tálat hoztam
- Saját mese: A díjcekvő tulipán
- Kézimunka: Képeslap készítés papírból, és a kifestett tulipán ráragasztása

Péntek

- Ismétlés-beszélgetés: A tavaszi virágok (pitypang, tulipán)
- Matematika: a képeken látott virágok megfigyelése, részeinek megszámlálása, pl. hány szirma, vagy hány levele van, stb
- Játék: Nyuszi ül a fűben
- Beszélgetés: A virágok megóvása, gondozása, locsolása
- Mozgás: szabadtéri mozgás, mozgásos játékok utánzása.

A projekthez szükséges mellékletek

Várfalvy Emőke: Tavasztündér

A Tavasztündér egy öreg, odvas fa mélyén alussza téli álmát az erdő közepén. Őszanyó, vastag, színes levelekkel díszített mohapaplannal takarja be december elején, nehogy megfázzon, míg Télapó kint fújdogálja a jégcsapokat, havat meg a deret. Nem is árt a meleg takaró a lenge, nárciszszirom szoknyás, barkatopánkás, törékeny lánykának, aki a langyos, tavaszi napsütéshez szokott. Mikor március elején felkel, bizony gyakran lesz kék a kezecskéje Télapó ott felejtett minuszaitól. Ilyenkor magára húzza Őszanyó köd köntösét s le sem veszi magáról, míg a nap fel nem szárítja a tavaszi harmatot. Tavasztündérnek nagyon sok a dolga, március első napjától fáradhatatlanul járja a tájat, varázspálcájával ébresztgeti az alvó természetet: fákat, bokrokat, virágokat, állatokat.

A növényeknek és állatoknak azonban nincs ám kedve felkelni a hidegben. Olyanok, mint a kis óvodások, akik este sokáig játszottak, s nem akarnak reggel kibújni a takaró alól. Várják, hogy Tavasztündér finom, langyos szellőt keverjen szélből és napsugárból, s megitassa őket simogató, illatos tavaszi esővel. Ilyenkor álmosan, de huncutul mosolyogva elkezdik bontogatni rügyecskéiket, sőt, a szorgalmasabbak rögtön virágba is borulnak.

Tavasztündér minden hajnalban kedves ébresztő dallal kelti fel virágait, s mosolyogva gyönyörködik bennük még májusban is, mikor legjobb barátnőjével, Nyárral találkozik egy kis csevegésre az öreg, odvas fa tövében, az erdő közepén: - Olyan feledékeny az öreg Télapó, gyakran még áprilisban is a hófelhőit kell terelgetnünk a széllel. Képzeld tavaly képes volt lefagyasztani az alma meg a cseresznyefa szirmait. Majdnem sírtam, mikor megláttam milyen bajt csinált. Pedig nem akar ő rosszat, csak nehezen alszik, s néha álmában jár kel szegény. - mesélte Tavasztündér egy májusi eleji délután, mikor Nyár megérkezett hozzá, s együtt megittak egy eperturnmixot uzsonnára. - De jut is eszembe. Olyan hamar érkeztél az idén is. Te sem tudsz aludni, kedvesem?

- Tudod Tavasztündér, mostanában Őszanyó gyakran már augusztusban betoppan. Nem tudok rá haragudni, kedves, szorgos, öreg anyóka. Ő is kicsit bolondos már, meg nehezen jár szegény. S hát, hogy ilyen korán jön nekem meg annyi dolgom van, úgy gondoltam, tán te sem haragszol, ha kicsit hamarabb látok neki a munkának. Lombot növesztetni, zöldséget, gyümölcsöt, gabonát érlelni, vizet melegíteni a gyerekeknek a strandon. Minden percem drága. Pláne, hogy mostanában olyan gyakran kiömlenek a zivatartelheők az üvegből. Hiába, már a zivatarkészítők sem a régiiek. Aztán van csim-bum, riccs-reccs, alig győzöm felszárítani utánuk azt a sok vizet. Meg megvigasztalni a rémült gyerekeket

napsütéssel, szivárvánnyal. - ráncolta össze homlokát Nyár.

- A zivatarok valóban szörnyűek. Nem is értem, te hogy nem félsz tőlük. Még jó, hogy tavasszal csak záporok vannak. Azok olyan kedves, finom dolgok. Jót is tesznek a virágaimnak. Attól ilyen szépek. A tavaszi zápor talán a legjobb öntözővíz egész évben. A csigák ilyenkor örömtáncot járnak, s a gyerekek is nagyon élvezik a kicsi pocsolyákat, amikbe összegyűlik. - lelkesedett Tavasztündér, majd fogta a pálcáját, megigazította nárciszszirmok szoknyáját és felröppent. - Dolgozz csak bátran Nyár, a te munkád mégiscsak a legfontosabb. Én még gyönyörködöm kicsit a tájban, mielőtt lefeküdnék aludni. Már nagyon elfáradtam.

Tavasztündér körbepüölt a mezők, erdők, kertek felett, s varázslatos szíromhullató táncal búcsúzott el boldogan mosolygó, zöld ruhás növényeitől. Lefekvés előtt megmosta kezecskéit és arcoskáját az öreg, odvas fa mellett csörgedező patak vizében, aztán lefeküdt, a puha virágszirmokkal bélelt odúba és hallgatta a madarak vidám énekét, míg el nem aludt.
https://avarfalvimesek.blog.hu/2015/03/02/jo_reggelt_tavasztunder (letöltve:2022.05.16).

Osvát Erzsébet: Itt a tavasz

Kidugtam a fejemet,
hát mit láttam, gyerekek!
Erre szaladt Télapó,
a hátán hótakaró.

Megörültem, de meg ám!
Hívtam Szellő paripám,
ráültettem a Napot,
s hipp-hopp, hipp-hopp, itt vagyok!

Biztosan már tudjátok,
ki toppant be hozzátok.
Ismeritek zöld ruhám?
Tavasz jön a Tél után.

<https://gyerekversek.hu/itt-a-tavasz/> (letöltve:
2022.05.16).

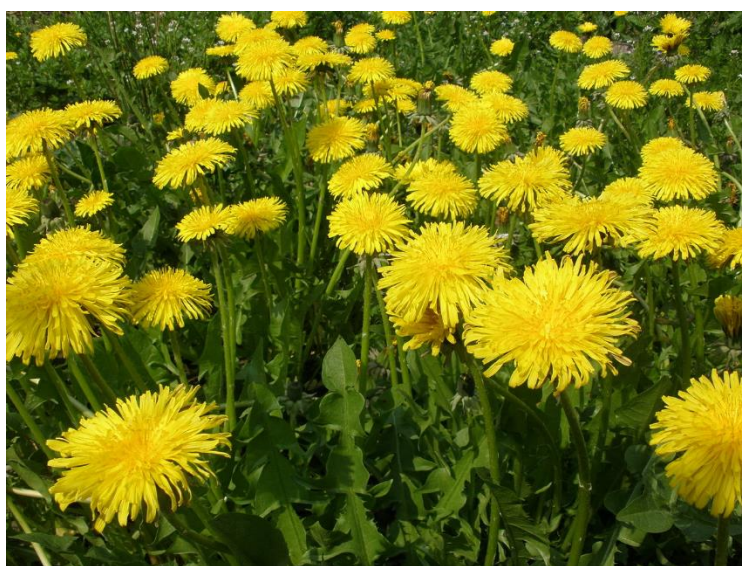
Tavaszi virágok

<https://www.google.com/search?q=tavaszi+vir%C3%A1gok> (letöltve:2022.05.16).

<https://www.google.com/search?q=pitypang> (letöltve:2022.05.16).

<https://www.google.com/search?q=tavaszi+tulip%C3%A1n> (letöltve:2022.05.16).

Beültettem kiskertemet

Beültettem kiskertemet a tavasszal,
Rózsa szegfű, liliom és rezedával,
Ki is nyíltak egyenkint, el szeretném adni mind,
De most mindjár!
Én megveszem virágodat, ha eladod,
Ha jaz árát te magad is nem sokallod,
Versenyfutás az ára, fussunk egyet utána,
De most mindjár!

https://m.zenezoveg.hu/m_dalszoveg/32491/havasi-duo/beulttetem-kiskertemet-zenezoveg.html (letöltve:2022.05.16).

Játék: Bújj, bújj zöld ág

Feladat: egy pár felemelt karral kaput tart. Amikor elindul a zene, vagy a gyerekek maguk éneklék a Bújj, bújj zöld ág kezdetű dalt, a többi párnak táncolva át kell haladni a kapu alatt. Amikor vége az éneknek, a kapu „leszakad”. Az a pár, aki ebben a pillanatban a kapu alatt tartózkodik, az lesz a következő kaputartó.

Addig játszunk a játékot, amíg a gyerekek élvezik.

Úgy is játszhatjuk a játékot, hogy a kaput tartó játékosok egy kör után nem állnak be a táncolók közé, hanem a helyükön maradnak, s mögójük állnak az új kaput tartók is. Ilyenkor addig megy a játék, míg elfogynak a táncoló párok.

Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske, nyitva van az aranykapu, csak bújhatok, rajta.

Rajta, rajta, leszakadt a pajta, leszakadt a pajta, bent maradt a macska!

https://www.zsurjatekok.hu/talalati_lista/jatekok/jatekok/bujj_bujj_zold_ag
(letöltve:2022.05.16).

Tuli-tuli, tulipán.

Tuli-tuli tarka.

Kezdődik már a játék.

Ez a fogó, rajta!

Akire a kiolvasó utolsó szótagja jut, az a fogó. A gyerekek nyomban szétfutnak, a fogó pedig utánuk ered. Akit a fogó megfog, azzal szerepet cserél.

<https://csemadok.sk/nepi-jatekok/tuli-tuli-tulipan/> (letöltve:2022.05.16).

Játék: Adj király katonát

A gyerekeket két csoportba osztjuk. Az egy csoportba tartozó gyerekek megfogják egymás kezét és a másik csoporttal szemben felsorakoznak. A két csoport között 10-20 lépés legyen a távolság, a rendelkezésre álló hely szerint.

A játék elején az egyik csapat átkiabál a másiknak:

„Adj király katonát!”

A másik csapat így válaszol: „Nem adunk!”

„Akkor szakítunk!”

„Szakíts ha bírsz!”

„Kit vársz?”

Itt a védekező csapat megnevez valakit a támadó csapatból. A megnevezett gyerek nekifut az ellenség láncának. Amennyiben át tudta szakítani a kézfogást, akkor az átszakított játékosok közül az egyiket átviheti magával a saját csapatába. Amennyiben „fennakadt” a kézfogáson, akkor oda kell beállnia. A játék az eddig védekező csapat támadásával folytatódik. A játék akkor ér véget, ha az egyik csapatban csak egy gyerek maradt. A játék során ügyeljünk arra, hogy ne történjen sérülés egyik csapatban sem.

<https://lurkovilag.hu/adj-kiraly-katonat-lancszakito-jatek/> (letöltve:2022.05.16).

Tompa Mihály: A pitypang meséje

A virágok tündére egy napon sorra meglátogatta az alattvalóit, megkérdezte tőlük, nincs-e panaszuk, kérésük, kapnak-e hűvös reggeli harmatot, kedvesen játszadozik-e velük az esti szél, fölkeresik-e őket a pillangók. A kényes kerti virágok sorra elmondták panaszukat. A rózsza arra kérte, intézze úgy, hogy a viola illata ne legyen olyan fűszeres – mert irigy volt a kerti rózsza, irigyelte a viola édes illatát, azt szerette volna, hogy az emberek csak az ő illatában gyönyörködjenek. A virágok tündére jószívű volt, mint az egy tündérhez illik, megsidta hát az irigy rózsát, és megsimogatta a hallgatag csendes violát.

A százszorszép arra kérte a tündért, növesszen neki töviseket, hogy az emberek nehezebben tudják leszakítani; a lilium élesebb kardokat kért; az estike meg azt szerette volna, ha ő nem este, hanem reggelként nyílna, illatozna. A tündér zokon vette a

virágokhoz csöppet sem illő sok kérést meg panaszt, rosszkedvűen ment el a kertből. Elhatározta, hogy egyhamar nem látogatja meg ismét az elkényeztetett virágokat, s lehorgasztott fejével ballagott hazafelé, az erdőbe.

Így történt, hogy meglátta az út szélén, a porban virító pitypangot. Megállt előtte.

– Mondd, kedves pitypang, nincs valami kérése, panaszod?

A pitypang csak ingatta sárga fejét, hogy nem, nincs kérése, sem panasza.

– Nem kívánsz magadnak jó illatot? Esetleg tüskéket, hogy tudjanak leszakítani a gyerekek? Nem, a pitypang nem kívánt semmit, de mikor a tündér továbbment, fölsóhajtott. Meghallotta a tündér a pitypang sóhaját, visszafordult.

– Talán mégis szeretnél valamit kérni, pitypang?

– Hiába minden, tündér, az én bánatomon te sem tudsz segíteni – mondta a pitypang.

– Messze földről kerültem ide, ebbe az országba, meggyökereztem itt, tudom, hogy soha többé nem láthatom a hazámat, s ha eszembe jut a régi táj, mindig nagyon szomorú vagyok. Csak legalább a gyermekeim elmehetnének..., de hát azoknak sincs szárnyuk!

Gondolkozott egy kicsit a tündér, s mert csodatevő, nagy hatalma volt, úgy intézte, hogy a pitypang bolyhos fiacskáit, leánykáit – a termésbóbitákat – ezentúl apró szárnyakkal szülessenek. A bóbiták apró szárnyába belekap a szél, röpteti őket hegyen-völgyön át, messzi földre elkerülnek, s ha jó szél fúj, a pitypang egyikmásk fia, lánya visszarepülhet a rég elhagyott hazába is.

<http://magyarutca.org/nyeomszsz/orszavak/pdf/TompaPitypangMese.pdf>

(letöltve:2022.05.16).

Nyuszi ül a fűben

Előkészület: a gyerekek körben állnak. Az egyik játékos a kör közepén guggol, ő a nyuszi.

Feladat: a gyerek kézfogással sétálnak körbe a nyuszi körül, s közben a játékvezető segítségével éneklik a dalt. A „nyuszi hopp”- nál a nyuszi hirtelen felugrik, s elkap, megölel valakit. Ő lesz a következő nyuszika.

Nyuszi ül a fűben,

Fűben szundikálva.

Nyuszi, talán beteg vagy,

Hogy már nem is ugorhatsz?

Nyuszi hopp!

Nyuszi hopp!

Máris egyet elkapott!

https://www.zsurjatekok.hu/talalati_lista/jatekok/jatekok/nyuszi_ul_a_fuben
(letöltve:2022.05.16).

Badó András: A pitypang

Sárga pitypang, árva pitypang,
tavasz táján érkezel, sárga pitypang,
árva pitypang gyermekláncfűvé leszel.

Sárga pitypang, árva pitypang
rétek alján nyiladozz! Sárga pitypang,
árva pitypang egész nyáron illatozz!

Sárga pitypang, árva pitypang
sorsod tudjuk, nyárig várj!
Sárga pitypang, árva pitypang
szelek szárnyán égis szállj!

<http://www.operencia.com/nagy-bando-andras-pitypang/> (letöltve:2022.05.16).

Játék: Komatálat hoztam

Komatálat hoztam,

Meg is aranyoztam.

Ha nem tetszik komának,

Küldje vissza komának.

Ha a tálat elfogadják, a vivőt leültetik, megkínálják, majd a tálban saját ajándékokat küldenek vissza a kezdeményezőnek, akkor a komaság (mátkaság) megpecsételődött.

<http://www.aldasegyuttas.hu/ovi/husveti-musor/> (letöltve: 2022.05.17).

A dicsekvő tulipán

Egy nyári napon nagyon szép idő volt. Az égen egy felhő sem volt. A nap melegen sütött, és aréti virágokra mosolygot. A madarak szépen, vidáman csiripeltek, a llepkék virágról.virágra repültek, hogy nektárt gyűjtsenek maguknak.

A réten különböző szép virág virított: pipacsok, búzavirág, a különböző színű tulipánok és még sok más. Ezen a szép napon, a réten kivirított egy különleges bordó színű tulipán. Nagyon boldogan nyújtotta a szirmait a meleg napsugár felé, aki rámosolygott kedvesen a kis tulipánra. Amikor a szomszéd tulipánok meglátták, maguk között beszélgetni kezdtek:

- Nézzétek, milyen szép, különleges színe van, ő a legszebb tulipán itt a réten, még nem láttunk ilyen szép és különleges színű tulipánt.

Sokáig csodálták a kis tulipánt, majd odament hozzá a piros, a sárga, és a rózsaszínű tulipán és mosolyogva köszöntötték őt. A kis tulipán nagyon örült a szomszéd tulipánoknak. és ő is mosolyogva visszaköszönt nekik. A három tulipán elkezdte dicsérni és csodálni a kistulipánt.

- Üdvözlünk téged, kedves tulipán, annyira örülünk neked, nagyon szép szirmaid vannak, senkinek nincsenek ilyen különleges szirmai itt a réten, mint neked.

- Ó nagyon köszönöm nektek, kedves tulipánok, ti is nagyon szépek és különlegesek vagytok.

- Köszönjük, kedves tulipán - felelték a tulipánok.

Sokat beszélgettek, nevettek észre sem vették, hogy milyen hamar beesteledett, majd szépen elköszöntek a kistulipántól. Azt mondták neki, hogy mennyire örülnek annak, hogy jó barátok lettek és ezzel vidáman hazamentek.

Másnap korán reggel újra meglátogatták a bordó színű tulipánt. Mindennap meglátogatták őt és csodálták, de nemcsak a három szomszéd tulipán, hanem a többi réti virág is látogatta. Annyira dicsérték őt, hogy a fejébe szállt a dicsőség. Ezután állandóan csak dicselkedett, nem barátkozott senkivel. Mindenki elfordult tőle, a három tulipán szintén megsértődött és nem beszéltek vele.

Egyszer jött a keleti szél és a kis dicsékvő tulipán szirmait lefújta. Szomorúan és magányosan feküdt a földön. Megtudta ezt a piros, a sárga és a rózsaszínű tulipán és segítségére siettek. Nagyon megsajnázták a szép tulipánt, ahogy egymagában ott feküdt. Gondoltak egyet, hogy elmennek a keleti szélhez, hogy újraélessze a kis barátjukat. El is mentek a keleti szélhez és megkérték, hogy legyen, olyan kedves élessze újra a kis barátjukat. A keleti szél nagyon kedves, barátságos volt és újraélesztette a kis dicsékvő tulipánt.

Amikor a tulipán magához tért, a legjobb három barátja boldogan és vidáman ölelte át őt, A kistulipán nagyon szégyelte magát amiatt, hogy sokat dicselkedett és bocsánatot kért a barátaitól és a többi virágtól is. Megígérte nekik, hogy ezentúl soha többet nem fog dicselkedni. A réten mindenki nagyon vidám volt, nap melegen sütött, s kedvesen a virágokra mosolygott. A kistulipán nagyon boldog volt, hogy ilyen jó barátokra talált (Forrás: Saját szerzemény).

Завідувачу кафедри
Біді Олені Анатоліївни,
доктору пед наук, професору
здобувача вищої освіти
Секель Тетяни Василівни
студентки IV- курсу,
ОП 012 Дошкільна освіта, бакалавр

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

31.05.2022.

Дата

Секель

Підпис

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Székely (Mikulin) Tetyána,
IV. évfolyamos levelező tagozatos
óvodapedagógia szakos hallgatótól

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2022.05.31.

Dátum

CeKe M

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011257500

Дата перевірки:
19.05.2022 20:54:24 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
19.05.2022 21:13:00 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Székely-Tetyána

Кількість сторінок: 34 Кількість слів: 9101 Кількість символів: 73910 Розмір файлу: 832.03 KB ID файлу: 1011147537

8.86% Схожість

Найбільша схожість: 3.93% з Інтернет-джерелом (<https://fajtube.com/filozofia/pszichologia/EMLEKEZES15294.php>)

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел